

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**JAZYKOVÁ ANALÝZA FOTBALOVÉHO SLANGU
V PROSTĚSDĚLOVACÍM FUNKČNÍM STYLU**

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

Autorka práce: Bc. Markéta Stará

Studijní obor: Učitelství českého jazyka a literatury a španělského jazyka pro SŠ

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

České Budějovice, 5. 12. 2022

..... Markéta Stará

Na tomto místě bych chtěla poděkovat doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc. za její rady, trpělivost a vstřícný přístup nejen během zpracovávání této diplomové práce, ale i během celého studia. Zejména bych chtěla poděkovat za hodiny fonetiky a fonologie, které jsem si oblíbila, a proto jsem studovala španělskou fonetiku a fonologii na všech mých studijních výjezdech v rámci programu Erasmus+.

Také bych chtěla poděkovat svým kolegům ze SPŠ Vlašim a GBN, kteří mě při dokončování práce povzbuzovali, a všem ostatním, kteří vyplnili dotazník a přispěli tak k dokončení mé práce.

V neposlední řadě bych chtěla poděkování věnovat své rodině a přátelům, kteří se mě snažili motivovat při psaní i v těžkých chvílích, pomáhali mi sesbírat materiál pro rozbor a podporovali mě po celou dobu studia i mimo něj.

Děkuji.

ANOTACE

Tématem diplomové práce je jazyková analýza fotbalového slangu v prostěsdělovacím stylu. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá slangem a jeho zařazením v rámci českého jazyka. Zároveň jsou představeny onomaziologické postupy, jež se při tvorbě slangismů uplatňují. Také se věnuje funkčním stylům a především stylu prostěsdělovacímu. V praktické části je excerpovaný materiál sesbíraný z diskuzí na internetu podroben analýze především po stránce morfologické, lexikální a syntaktické, ale také sémantické a etymologické. Součástí práce je i rozbor a vyhodnocení dotazníkového šetření, jehož cílem je zjistit, zda se znalost slangových výrazů liší napříč generacemi.

KLÍČOVÁ SLOVA

slang, nespisovná čeština, vrstvy češtiny, sociolekt, sportovní slang, fotbal, funkční styly, prostěsdělovací styl, diskuze na internetu, analýza, morfologie, lexikologie, syntax, sémantika

ABSTRACT

The topic of the thesis is the linguistic analysis of colloquial football slang. The thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part deals with slang and its classification within the Czech language. At the same time, the onomasiological procedures used in the creation of slangisms are presented. It also focuses on functional styles, especially the colloquial style. In the practical part, the excerpted material collected from discussions on the Internet is analysed mainly in terms of morphological, lexical and syntactic, but also semantic and etymological aspects. The thesis also includes the analysis and evaluation of a questionnaire survey aimed at finding out whether the knowledge of slang expressions differs across generations.

KEYWORDS

Slang, non-standard Czech language, classification of Czech language, sociolect, sports slang, football, functional styles, colloquial functional style, informal writing style, online comments, analysis, morphology, lexicology, syntax, semantics

OBSAH

Úvod.....	8
1 Stratifikace národního jazyka	11
1.1 Spisovný jazyk.....	11
1.2 Nespisovné útvary	12
1.2.1 Nářečí	13
1.2.2 Interdialekt	14
1.2.3 Obecná čeština.....	14
1.2.4 Poloútvary národního jazyka.....	16
2 Slang	18
2.1 Vnitřní diferenciaci slangu.....	19
2.1.1 Povaha slangového prostředí.....	19
2.1.2 Míra nespisovnosti	20
2.1.3 Vývojová fáze slangových výrazů	20
2.1.4 Expresivita.....	20
2.1.5 Forma slangových výrazů	21
2.1.6 Onomaziologický postup.....	21
2.2 Tvoření slangových výrazů	22
2.2.1 Transformační postupy.....	22
2.2.2 Transpoziční postupy	23
2.2.3 Transformačně-transpoziční postupy	24
2.3 Sportovní slang	26
3 Funkční styly.....	27
3.1 Jazykový styl	27
3.2 Diferenciaci funkčních stylů	28
3.3 Primární funkční styly	28
3.3.1 Funkční styl odborný.....	28
3.3.2 Funkční styl administrativní.....	29
3.3.3 Funkční styl publicistický	30

3.3.4	Funkční styl umělecký	31
3.3.5	Funkční styl řečnický	32
4	Prostědělovací funkční styl	33
4.1	Charakteristika prostědělovacího funkčního stylu	33
4.2	Stylová norma projevů prostědělovacího stylu	34
4.3	Komunikáty mluvené a psané.....	36
4.3.1	Projevy mluvené.....	36
4.3.2	Projevy psané	37
5	Diskuze na internetu	39
6	Analýza slangových výrazů z diskuzí na internetu	41
6.1	Metodologie práce	41
6.2	Analýza fotbalové slovní zásoby	42
6.2.1	Analytický slovníček.....	43
6.3	Shrnutí analýzy	73
6.3.1	Tvorba analyzovaných fotbalových výrazů	73
6.3.2	Specifika komunikace ve fotbalových diskuzích	75
7	Dotazníkové šetření o fotbalovém slangu.....	77
7.1	Fotbalové slangové výrazy	77
7.2	Otázky a analýza výzkumu.....	82
7.3	Zhodnocení dotazníkového šetření	101
	Závěr.....	102
	Seznam použitých zdrojů	104
	Příloha	107

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat fotbalovým slangem, tedy mluvou fotbalistů a příznivců fotbalových utkání. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že můj mladší bratr je poloprofesionálním fotbalistou v minulosti hrajícím za klub SK Slavia Praha, reprezentujícím Českou republiku na Mistrovství Evropy ve fotbale hráčů do 17 let 2019 (UEFA Under-17 EURO 2019), hostujícím ve 2. lize (FNL) v týmu FC Sellier & Bellot Vlašim, nyní hrajícím Českou fotbalovou ligu (ČFL) za klub Povoltavská FA. V domácím prostředí jsem ve styku s fotbalovým sociolektem téměř denně, proto jsem se rozhodla mu věnovat více pozornosti a sama se něco přiučit.

Cílem předkládané diplomové práce je analýza fotbalových slangových výrazů v prostěsdělovacím funkčním stylu z hlediska morfologického, syntaktického a lexikálního, přesněji na základě vybraných diskuzí z internetu, které často nalezneme pod publicistickými články zabývajícími se daným sportovním odvětvím či na fanouškovských stránkách klubů. Práce bude strukturována do dvou hlavních oddílů – do části teoretické a části praktické. Teoretická část se zaměří na obecnou charakteristiku slangu a prostěsdělovacího funkčního stylu, praktická část na rozbor sesbíraných slangismů vyskytujících se v diskuzích na internetu. V rámci praktické části si také vyhodnotíme sesbíraná data z dotazníku, který se zaměří na znalost slangismů a na generační rozdíly ve slangové mluvě fotbalistů a jejich příznivců.

V první kapitole teoretické části se budeme věnovat stratifikaci národního jazyka, zaměříme se na všechny jeho vrstvy, tedy jak na útvary spisovné (spisovná čeština a její hovorová varianta), tak i na útvary nespisovné (interdialekty v čele s obecnou češtinou, dialekty a sociolekty). Charakterizujeme si každý jazykový útvar zvlášť, abychom zjistili, jaké postavení v rámci češtiny má slang. Druhá kapitola se zaměří čistě na téma slangu, kterému se v první kapitole budeme věnovat pouze okrajově. Definujeme si pojem slang, podle různých kritérií si lexikální jednotky slangu (tzv. slangismy) rozdělíme do několika skupin (podle prostředí, míry spisovnosti, vývojové fáze, expresivity, formy výrazů a onomaziologických postupů). Dále se budeme zabývat tím, jak se tvoří jednotlivé slangové výrazy, vysvětlíme si rozdíl mezi transformačními, transpozičními a transformačně-transpozičními postupy tvoření slangového výraziva. Vysvětlíme si, čím se vyznačuje sportovní slang.

Ve třetí kapitole si kromě stylu prostěsdělovacího představíme všechny základní funkční styly, které ve stylistice rozlišujeme, jejich základní charakteristiky a útvary. Vysvětlíme si základní rozdíly mezi jednotlivými styly, avšak pro funkční styl prostěsdělovací, který je stěžejní pro tuto práci, si vyčleníme samostatnou kapitolu. Budeme se tedy ve třetí

kapitole okrajově věnovat stylu odbornému, administrativnímu, publicistickému, řečnickému a uměleckému.

Čtvrtá kapitola popíše poslední ze základních funkčních stylů, a to tedy styl prostěsdělovací neboli hovorový. Charakterizujeme si ho, určíme jeho stylovou normu a představíme si jeho mluvené i psané útvary.

Diplomová práce má za cíl popsat a zanalyzovat slangismy sesbírané v diskuzích na internetu, proto praktické části předcházet sběr dat z různých diskuzí týkajících se fotbalu. Nejčastěji sesbíraný materiál pochází z portálů sport.cz, isport.blesk.cz, eurofotbal.cz, idnes.cz/fotbal, gunners.cz, bilybalet.cz, forcabarca.cz a facebook.com/defenziva.

Jelikož se práce zabývá slangem na internetovém prostředí, v praktické části si na základě sesbíraných dat řekneme, čím se projev na internetu vyznačuje, čím je specifický a jaké jsou nejčastější chyby v diskuzích.

Po úvodních kapitolách praktické části věnujících se diskuzím na internetu a emocionalitě ve virtuálním prostředí, fotbalovému slangu a nejčastějšímu vzniku slangismů, zanalyzujeme jednotlivé fotbalové výrazy po stránce morfologické, syntaktické a lexikální a pokusíme se vyvodit jejich původ.

Další data k analýze jsme sesbírali pomocí dotazníkového šetření. Ve Formulářích Google jsme vytvořili dotazník s několika fotbalovými výrazy, na kterých budeme zkoumat, zda se lexikální stránka slangu proměňuje, zda ze zkoumaných výrazů se již nepoužívají a jestli ty novější slangismy znají i starší ročníky. Výsledky z dotazníku v praktické části rozebereme a vyhodnotíme. Sběr dat z dotazníku probíhal v období od 1. května do 30. června 2022. Byli osloveni především hráči a hráčky fotbalu různých věkových kategorií, ale také diváci jak televizních přenosů, tak i fanoušci jednotlivých týmů, kteří se s daným prostředím setkávají pravidelně, a tedy můžeme usuzovat, že s výrazy z fotbalového prostředí přicházejí často do styku.

Stěžejními publikacemi pro sepsání teoretické práce o funkčních stylech, ale také věnující se útvarům národního jazyka, jsou publikace *Současná česká stylistika* (2003) od autorů Marie Čechové, Jana Chaloupky, Marie Krčmové a Evy Minářové, ale také její aktualizovaná verze, na které se již nepodílel Jan Chaloupek, s názvem *Současná stylistika* (2008). Dále pak budeme pracovat se slovníkem *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* (2017) sestaveným autory Petrem Karlíkem, Markem Nekulou a Janou Pleskalovou a s publikací *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí* (2011) editovanou Světlou Čmejrkovou a Janou Hoffmannovou.

Pro sepsání kapitoly o slangu budeme vycházet především z publikace *O českých slanzích* (1979), *Malý slovník českých slangů* (1988) a článku *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů* (1971) od Jaroslava Hubáčka a *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*, kam přispíval kolektiv autorů.

1 Stratifikace národního jazyka

V první kapitole práce se zabýváme stratifikací národního jazyka, abychom dokázali systematicky zařadit pojem *slang* ke správné jazykové vrstvě češtiny.

Na národní jazyk lze pohlížet jako na celek jazykových útvarů, který používají členové jednoho národa ke vzájemné komunikaci. Národní jazyk můžeme rozdělit na dvě části – na spisovnou a nespisovnou formu jazyka. Za základní útvar národního jazyka označujeme jazyk spisovný, který nese národně reprezentační funkci. Kromě spisovného jazyka se v rámci národního jazyka vydělují také nespisovné útvary.¹

Český národní jazyk je jazyk, kterým mluví obyvatelé historického území Čech, Moravy a části Slezska, ale také Češi žijící v zahraničí. Jedná se o soubor funkčně diferencovaných variet jazyka. Tyto útvary jsou relativně nezávislé, avšak nemají ostře dané hranice, a proto se variety národního jazyka navzájem prolínají a ovlivňují.²

1.1 Spisovný jazyk

Jak již bylo zmíněno na začátku kapitoly, spisovný jazyk je základní jazykový útvar národního jazyka s národně reprezentační funkcí. Jedná se o varietu národního jazyka, jež můžeme pokládat za prestižní. Na rozdíl od ostatních jazykových útvarů je spisovný jazyk kodifikovaný a má vlastní strukturu.

Kodifikace zachycuje a stanovuje normu spisovného jazyka, kterou najdeme v současných jazykových slovnících, mluvnicích a dalších příručkách. Mezi ty nejdůležitější patří Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovného jazyka českého a Slovník spisovné češtiny. Kodifikačním centrem je Ústav pro jazyk český AV ČR.³ Jedná se o jazykovou formu, jejíž „užívání se předpokládá ve školách, v úřadech, v hromadných sdělovacích prostředcích, ve vědě...“⁴

Spisovná norma češtiny byla ustanovena v 19. století, v době národního obrození, kdy se čeští obrozenci snažili zachovat češtinu, která byla v té době potlačována němčinou. Útlak češtiny nastal již po událostech na Bílé hoře, zredukovalo se užívání češtiny v běžném životě

¹ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 23.

² DANEŠ, F. a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 14.

³ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 45.

⁴ ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 25.

a období velkého rozkvětu české literatury se pomalu blížilo ke konci. Germanizace byla završena nástupem centralistického absolutismu Josefa II. na konci 18. století.⁵

Josef Dobrovský, český filolog, si zpočátku nemyslel, že dokáže češtinu znovu oživit, a proto psal o češtině z období humanismu pouze německy. Své dílo věnující se mluvnici češtiny nevnímal jako normativní gramatiku, ale šlo mu především o popsání jazyka. Jazyka, kterým se mluvilo v jeho době, si příliš nevnímal. Když situace okolo češtiny vypadala nadějně, bylo potřeba jazyk kodifikovat a dát mu určitou normu. Dobrovského mluvnice byla v tu dobu velmi uznávaná, a proto se stala zdrojem pro kodifikaci. Norma spisovného jazyka tedy vychází z mluvy 16. století za účelem jejího sjednocení, protože v období germanizace pronikaly do češtiny různé germanismy, neoprávněné novotvary a objevovaly se v ní různé dialektismy.⁶

Mluvenou varietou spisovné češtiny je hovorová čeština. Hovorová čeština neobsahuje „knižní“ dublety, podoby nebo konstrukce.⁷ Mluvenou varietu používáme v polooficiálních a neoficiálních prosloveh. Hovorové výrazy se vyznačují jistou mírou nespisovnosti.⁸ Mluvená podoba se navíc charakterizuje do jisté míry i nepřipraveností projevu a mimojazykovými znaky, jako jsou mimika, gesta apod.⁹

Spisovný jazyk se zdá jako velmi pevný, přestože se kvůli měnícím se hranicím mezi obecnou a spisovnou češtinou neustále obměňuje. Ke kodifikaci však dochází ve skocích a přizpůsobuje se jí především psaný projev.¹⁰ Spisovný jazyk aplikují ve svých psaných i mluvených projevech především ti, v jejichž profesi se to očekává, tedy učitelé, vědci, úředníci aj., avšak i sem se postupně vměšují výrazy z obecné češtiny a jiných nespisovných forem jazyka.¹¹

1.2 Nespisovné útvary

Nespisovné útvary jsou takové formy jazyka, které nejsou kodifikované a nepodléhají normám. Tyto útvary nejsou jednotné a strukturované.¹² Podle Jana Huga však není možné označit

⁵ SGALL, P. a Jiří HRONEK: *Čeština bez příkras*. Praha: Karolinum, 2014, s. 80.

⁶ Tamtéž, s. 80–81.

⁷ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 45–48.

⁸ HUGO, J.: *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 10.

⁹ CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 21.

¹⁰ KRČMOVÁ, M.: *Stratifikace současné češtiny* [online]. *Linguistica online*. Brno: MUNI, 2005, s. 4 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-012.pdf>

¹¹ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 25.

¹² MINÁŘOVÁ, E.: *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2009, s. 11.

nespisovný jazyk za nesprávný, poněvadž je používán stejně tak jako spisovná čeština v běžné komunikaci a je tak nedílnou složkou národního jazyka.¹³

Oproti spisovnému jazyku, který se užívá ve všech částech země a není sociálně omezen, je nespisovná čeština vymezena územím i sociální skupinou, která daný útvar používá. Stejně jako spisovná čeština mají i nespisovné útvary svou normu, ta však není kodifikovaná.¹⁴

1.2.1 Nářečí

Pokud vezmeme v úvahu obecné vyjádření dialektu, tak se jedná o dílčí jazykový útvar ve vztahu k celku vyššímu, nebo se jedná o určitou strukturní varietu ve spojení k jiné. Tradiční dialekt představuje konkrétní útvar národního jazyka, který je místně vymezen, striktně normován, užíván k běžné každodenní komunikaci a je stylově plochý.¹⁵

Následkem migrace a vyrovnáváním životních zájmů mezi měšťany a venkovany dochází k sjednocování, případně k odumírání dialektů. V českém jazykovém prostředí však není vyvíjen žádný sociální tlak a není požadován konkrétní model dorozumívání v běžné komunikaci. Proto nedochází k předpokládanému úplnému zániku jednotlivých dialektů, ale mizí především slova, označující zastaralé věci a pojmy (například označení starých zemědělských nástrojů apod.).¹⁶

Na českém území se nářečí dělí na 4 základní skupiny: 1. Česká nářečí v užším slova smyslu, 2. Středomoravská nářečí, 3. Východomoravská nářečí, 4. Slezská nářečí¹⁷ (vzhledem k zaměření této práce nebudeme uvádět rozdělení na další menší podskupiny). Určit přesné množství dialektů není však jednoduché. Nedokážeme s jistotou říct, kde končí jeden dialekt a kde začíná další.¹⁸

Při dorozumívání příslušníků jednotlivých nářečí nedochází k žádným problémům. Charakteristické znaky jednotlivých nářečí nemají zpravidla určený teritoriální rozsah. Dialekty se v závislosti na zeměpisném rozsahu různě mísí, oddělují a kombinují. Jednotlivá nářečí často plynule přecházejí do jiného, v takovém případě se jedná o přechodový pás dialektu. Pokud se

¹³ HUGO, J.: *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 8.

¹⁴ ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 25–26.

¹⁵ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 49.

¹⁶ Tamtéž, s. 49.

¹⁷ LAMPRECHT, A.: *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 11–42.

¹⁸ KRČMOVÁ, M.: *Stratifikace současné češtiny* [online]. *Linguistica online*. Brno: MUNI, 2005, s. 1 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-012.pdf>

v některém nářečí vyskytují prvky jiného nářečí, označujeme je jako nářečí smíšená a přechodová.¹⁹

Přechodová nářečí vznikají, když se v určitém nářečí, kromě jeho typických znaků, nachází také hlavní znaky nářečí jiného. Znaky obou nářečí se vyskytují ve vyrovnané míře a vzniká nové přechodové nářečí. Smíšená nářečí neobsahují hlavní prvky jednoho nářečí v jiném nářečí důsledně a pravidelně, ale jen v omezené míře vedle vlastních znaků. Prvky jednotlivých nářečí se nesystematicky mísí mezi sebou. Smíšené jevy se ve větší nebo menší míře nacházejí v každém dialektu. Území, kde se vyskytují všechny znaky určitého nářečí, se nazývá jádro dialektu.²⁰

1.2.2 Interdialekt

Interdialektem se rozumí nespisovné útvary vytvořené vyrovnáváním nářečních rozdílů charakteristické větším regionům.²¹ Vzniká na základě různých vlivů jako poslední stupeň vývoje dialektů. Postavení interdialektu mezi zeměpisnými útvary národního jazyka je dáno velikostí jeho rozšíření na daném území. Interdialekt je nestabilizovaný útvar národního jazyka, který je postupně zbavován nápadných a výlučných znaků teritoriálních dialektů, a naopak obsahuje inovace dle současného vývoje národního jazyka.²²

Obecná čeština je interdialektem českých nářečí v užším slova smyslu. Prosadila se díky tomu, že je využívána v politickém, kulturním a hospodářském centru naší země. Je velmi blízká spisovné češtině a vyskytuje se i v méně oficiální komunikaci.²³

1.2.3 Obecná čeština

Český jazyk se formoval dlouhá staletí a prošel komplikovaným vývojem, i proto v Česku vznikla nespisovná varieta, jež se užívá více než spisovná forma jazyka a rozšířila se po celém území.²⁴ V době národního obrození, kdy čeští jazykovědci chtěli stanovit normu spisovného jazyka, se Josef Dobrovský obrátil k češtině 16. století, kterou v době obrození již nikdo

¹⁹ CUŘÍN, F.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie: učebnice pro pedagogické instituty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 162–163.

²⁰ KELLNER, A.: *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 27–29.

²¹ KRČMOVÁ, M.: *Stratifikace současné češtiny* [online]. Linguistica online. Brno: MUNI, 2005, s. 2 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-012.pdf>

²² ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 50.

²³ DAVIDOVÁ, D.: *Kapitoly z dialektologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1992, s. 53.

²⁴ SGALL, P. a Jiří HRONEK: *Čeština bez příkras*. Praha: Karolinum, 2014, s. 12.

nemluvil. I přesto se tato norma prosadila, a důsledkem je rozdílnost obou útvarů.²⁵ V neoficiálním běžném hovoru se tedy neužívá spisovný jazyk ani lokální dialekty, ale obecná čeština, tedy nespisovný útvar, který není nikterak teritoriálně omezen.²⁶

Jako první si většina Čechů osvojuje právě obecnou češtinu, kterou považují za svůj mateřský jazyk, spisovnou češtinu se učí až s nástupem do škol. Soužití obou variant českého jazyka zaujalo několik zahraničních bohemistů. V publikaci *Mluvená čeština: Hledání funkčního rozpětí* (2011) Čmejrková odkazuje na několik slavistů a bohemistů, kteří se otázkou diglosie v češtině zabývali. Jedná se například o amerického slavistu Lewa R. Micklesena či bohemistu Charlese Townsenda.²⁷ Veronika Maxová ve svém článku *O schizofrenii vzdělancově* v časopisu *Vesmír* odkazuje právě na bohemistu Charlese E. Townsenda, který tento jev označuje jako mimořádně zajímavý příklad diglosie, tzn. ovládání a používání dvou jazyků s odlišnou sociální a kulturní funkcí na jediném území.²⁸ Lingvistka Čmejrková ve svém článku o diglosii probírá její znaky a tvrdí, že ačkoli se o diglosii i v českém prostředí můžeme bavit a čeští lingvisté ji zcela nepopírají, je potřeba zpřesnit její definici tak, aby ji bylo možné vztáhnout i na češtinu.²⁹ Ačkoli tedy můžeme najít některé znaky diglosii blízké, nejedná se o skutečnou diglosii, jak uvádějí autoři publikace *Čeština bez příkras*. Oba centrální kódy v češtině si jsou velmi podobné, a tak je možné oběma kódům bez větších potíží porozumět.³⁰

Hranice mezi spisovným jazykem a obecnou češtinou není jasně určená. Obecná čeština, stejně jako ta spisovná, má dokonce různé teritoriální odlišnosti. Jako centrum obecné češtiny se označuje Praha. Pomalu se také šíří na Moravu, tedy především ty jazykové prvky, které jsou společné jak spisovné češtině, tak i té obecné. Nářečí pomalu ustupuje. Na moravské území pomalu postupují i nespisovné prvky obecné češtiny, avšak jsou vnímány jako důsledek vnějšího vlivu. Podle moravských lingvistů ale neovlivňují moravská nářečí a interdialekty.³¹ Obecná čeština se tedy rozpíná na další území a v tomto důsledku ztrácí některé typické prvky,

²⁵ MAXOVÁ, V.: *O schizofrenii vzdělancově* [online]. *Vesmír*, 2011, roč. 90, č. 311 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-6/o-schizofrenii-vzdelancove.html>

²⁶ SGALL, P. a Jiří HRONEK: *Čeština bez příkras*. Praha: Karolinum, 2014, s. 21–22.

²⁷ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 42.

²⁸ MAXOVÁ, V.: *O schizofrenii vzdělancově* [online]. *Vesmír*, 2011, roč. 90, č. 311 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-6/o-schizofrenii-vzdelancove.html>

²⁹ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 44–45.

³⁰ SGALL, P. a Jiří HRONEK: *Čeština bez příkras*. Praha: Karolinum, 2014, s. 26.

³¹ Tamtéž, s. 22–23.

například se již tolik neseťkáváme v obecné mluvě s protetickým *v-*, které se užívá na začátku slov, jež začínají samohláskou *o-* či dvojháskou *ou-*.³²

Čechová obecnou češtinu v našem prostředí vnímá jako „třetí standard“ a definuje ji jako „*útvár národního jazyka jednak ryze interdialektového typu (regionálně vymezitelný a poněkud i teritoriálně diferencovaný), jednak typu standardu s vyšší komunikační funkcí.*“³³ Pokud se jedná o druhý koncept obecné češtiny, je oproti interdialektu specifický tím, že ji můžeme vnímat jako představitelku živé mluvy všedního života nejen v literárních dialozích či v moderním dramatu, ale dokonce ji i velmi často můžeme objevit v krásné literatuře.³⁴

1.2.4 Poloútvary národního jazyka

Vyznačují se specifickým lexikem, které nemá svou vlastní strukturu a je především společensky vymezené. Hubáček definuje poloútvary jako „*svěbytnou součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí*“.³⁵

Pro poloútvary se také užívá termín sociolekt, který Jan Hugo vykládá následujícími slovy: „*Sociolekt jako jazyk určité sociální skupiny se od národního jazyka odlišuje převážně slovní zásobou, frazeologií a sémantickými dominantami. Sociální dialekty nejsou nikdy jedinou formou jazyka svých mluvčích, slouží jako doplňkový prostředek komunikace v určitém sociálním nebo profesním uskupení.*“³⁶ Řadíme sem slang, profesní mluvu a argot. Ve starší češtině se také užívaly názvy jako hantýrka (zlodějská řeč) a žargon (řeč šejdířů, taškářů), avšak oba výrazy se v dnešní době považují spíše jako slova s hanlivou expresivitou, tedy za synonyma argotu, a proto je v práci používat nebudeme.³⁷ Jelikož slang je stěžejním tématem práce, tak si pro něj vyčleníme samostatnou kapitolu, ve které si daný pojem vysvětlíme a přiblížíme si vznik slangismů.

³² ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 26.

³³ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 51.

³⁴ Tamtéž, s. 51.

³⁵ HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979, s. 17–18.

³⁶ HUGO, J.: *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 13.

³⁷ BEČKA, J. V.: *Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 5.

Profesní mluva

Marie Krčmová definuje sousloví profesní mluva jako „*označení sociolektu typického pro nějakou profesi. Jako u všech sociolektů je pro každou profesní mluvu typická část slovní zásoby tvořená profesionalismy, jiné jazykové roviny patří k některé ze substandardních variet národního jazyka, většinou obecné češtině nebo interdialektu.*“³⁸

Profesní mluva je tvořena specifickými lexikálními nebo frazeologickými prvky a užívá se tedy v určitém pracovním prostředí. Vyznačuje se tím, že obsahuje také termíny vysoce odborné. Disponuje tedy i spisovnou terminologií, profesními a slangovými výrazy. Jedná se o soubor vyjadřovacích prostředků určité profesní skupiny, které se užívají pro jejich jednoznačnost a výrazovou úspornost. Nespisovné pojmenování terminologické povahy označujeme jako profesionalismy. Od slangismů se odlišují tím, že pronikají do spisovného jazyka a vytvářejí terminologii oborů.³⁹

Argot

Slovo *argot* pochází z francouzštiny a původně představuje mluvu žebráků, zlodějů a cikánů. V dnešní francouzštině má stejný význam jako u nás slang.⁴⁰ Argotem označujeme soubor výrazů společensky izolovaných, deklasovaných vrstev (tedy zloději, prostitutky apod.), kterým lidé nepatřící k těmto vrstvám nedokážou porozumět, protože si tyto společností vyřazené vrstvy snaží o utajení informací. Český argot vychází z jazyka východoevropských Židů tzv. jidiš, z rotwelsch (gaunerská mluva) a z romštiny. Některé výrazy a fráze se dostaly do obecného úzu.⁴¹

J. V. Bečka na Konferenci o slangu a argotu v Plzni v r. 1984 však vyjádřil pochybnost nad úmyslem zatajit informace. S tímto názorem již dříve přišel Jaroslav Kořán a nalezneme jej v oběžníku *Zprávy Kruhu přátel českého jazyka* z října 1980. Oba se shodují, že argot vzniká podobným způsobem jako slang, navíc policejní složky se argotické výrazy snažily dobře znát. Před utajením má přednost spíše emocionální stránka a důvodem vzniku výrazů je spíše důvod sociální. Podle Bečky a Kořána se jedná přesněji o tzv. obecně kriminální slang.⁴²

³⁸ KRČMOVÁ, M.: *Profesní mluva* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 20. 3. 2022]

Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/PROFESNÍ_MLUVA

³⁹ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 53–54.

⁴⁰ BEČKA, J. V.: *Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči* at *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 5.

⁴¹ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 56.

⁴² BEČKA, J. V.: *Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči* at *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 5–6.

2 Slang

K nespisovným útvarům jazyka českého řadíme také slang. Jaroslav Hubáček vidí původ slova *slang* v anglickém spojení *s'language*, jež značí něčí jazyk. Uvádí příklad *soldier's language*, jež v překladu znamená jazyk vojáků. Poprvé se objevilo v 18. století v Anglii a označovala se jím vulgární mluva. Hubáček však upozorňuje na další možné výklady některých lingvistů, kteří hledají původ slova v cikánštině, norštině, nebo v severoanglických dialektech.⁴³

Slangismy jsou výrazové prostředky, které se používají v běžném jazykovém kontaktu, jež bývá nejčastěji polooficiální nebo neoficiální, a jsou spjaty se specifickým zájmovým či pracovním prostředím.⁴⁴

Jaroslav Suk ve své sbírce s názvem *Několik slangových slovníků* definuje slang jako skupinovou mluvu, která obsahuje specifickou slovní zásobu, která se používá ke komunikaci v rámci skupiny a jež je nepříznačná k užívání mimo danou skupinu.⁴⁵ Také Přemysl Hauser ve své publikaci *Nauka o slovní zásobě* zmiňuje, že „*slangová pojmenování jsou omezena zpravidla na mluvené projevy příslušníků určitého povolání nebo pracovní skupiny a váží se tematicky na toto prostředí.*“⁴⁶

Nejdůležitějším jazykovým prostředkem pro vytvoření slangismu je metafora, tj. pojmenovací postup na základě podobnosti.⁴⁷ Velmi aktuálním jevem při tvoření slangového výraziva je tzv. univerbizace, tedy vznik jednotlivého slova ze sousloví, která jsou považována za nesystémová.⁴⁸ Slangismy pojmenováváme nové skutečnosti či použijeme nový název pro skutečnosti stávající. Uživatelé slangových výrazů se snaží o jejich jedinečnost a aktualizaci.⁴⁹ Slangová pojmenování tedy můžeme charakterizovat jako nespisovné útvary vyskytující se převážně v mluvených projevech a snažící se o pojmové rozrůznění a vyjádření expresivity, jež mají komunikativní funkčnost, tedy jsou výstižné, stručné a jednoznačné, a jež tvoří systém, v němž můžeme pozorovat vzájemné vazby.⁵⁰ Tvorbou slangů se blíže zabýváme v podkapitole 2.2 Tvorba slangového názvosloví.

⁴³ HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979, s. 9.

⁴⁴ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 55.

⁴⁵ SUK, J.: *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1997, s. 23.

⁴⁶ HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 23.

⁴⁷ ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 55.

⁴⁸ HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979, s. 20.

⁴⁹ HUBÁČEK, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988, s. 7.

⁵⁰ HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979, s. 19–25.

2.1 Vnitřní diferenciaci slangu

Přestože slangové výrazy řadíme k lexikální vrstvě jazyka, je možné dle různých kritérií tyto výrazy diferenciovat.

2.1.1 Povaha slangového prostředí

Primárním kritériem je povaha slangového prostředí.⁵¹ Profesní mluvu, kterou jsme se zabývali v předchozí kapitole a určili ji jako samostatný útvar, některé publikace jako např. *Encyklopedický slovník češtiny* považují za kategorii slangu a nevyčleňují ji jako samostatný poloútvár.⁵² To nám dokazuje, že hranice mezi slangem a profesní mluvou není pevně daná a oba útvary se mohou vzájemně prolínat. J. V. Bečka ve III. konferenci o slangu a argotu, jež definuje jako „komplex jazykových prostředků, jímž se dorozumívá speciální skupina lidí na speciálním pracovišti o prostředcích a výkonech při speciálním druhu práce,“ dělí slangy na profesní a slangy zájmové.⁵³

Stejným způsobem diferencuje slangy Hubáček. Pracovní slang se váže k určité profesi. Proto se za profesní názvy považují takové nespisovné názvy, jež se vyznačují terminologickou povahou a výrazovou úsporností. Zájmové výrazy se vážou ke skupině spjaté stejnými zájmy a vyznačují se jazykovou hrou, osobitostí a emocionalitou ve vztahu k osobám a věcem. Dále však uvádí, že se pracovní a zájmové slangy vzájemně prolínají, jelikož někteří lidé mohou určitou činnost považovat za pracovní, pro jiné je jejich zájmem.⁵⁴ Lumír Klimeš říká, že pro profesionální slang je typická malá proměnlivost slovní zásoby, zájmový slang má však opačné tendence a nevyznačuje se ustáleností lexika.⁵⁵

Kromě dělení na profesní a zájmové slangy, můžeme slangy dělit dále podle zájmů (sportovní, myslivecký, rybářský slang), podle oborů (železničářský, hornický, vojenský slang), podle institucí (divadelní slang), nebo také podle okruhu uživatelů, kteří slang používají (studentský, politický, trampský slang).⁵⁶ Hauser však tvrdí, že diferenciování slangu podle

⁵¹ HUBÁČEK J.: *K vnitřní diferenciaci slangu at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 12.

⁵² KARLÍK, P., Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 405.

⁵³ BEČKA, J. V.: *Slang a diferenciaci v běžně mluvené řeči at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 6.

⁵⁴ HUBÁČEK, J.: *K vnitřní diferenciaci slangu at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 13.

⁵⁵ KLIMEŠ, L.: *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1997, s. 6.

⁵⁶ HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979, s. 27.

jeho nositelů není přesné, protože uživatelé studentského, politického či vojenského slangu nevytváří zájmovou skupinu.⁵⁷

Přesný počet slangů je nesnadné určit. Hubáček jich ve své studii *O českých slanzích* (1979) uvádí čtyřicet jedna, avšak jak dodává Bečka, slangy žijí pouze současností. Některé slangové výrazy a pojmenování tedy se zánikem některých profesí (mlynařství) a zájmových aktivit (vorařství) samy zanikají, jiné s rozvojem technologií naopak vznikají.⁵⁸

2.1.2 Míra nespisovnosti

Slangová slova chápeme jako synonymní výrazy pro výrazy spisovné. Diferenciovat můžeme tato slova podle míry nespisovnosti. Některé výrazy se nacházejí na pomezí mezi spisovností a nespisovností, jiné jsou vysoce expresivní.⁵⁹

2.1.3 Vývojová fáze slangových výrazů

Dalším kritériem může být stáří. Výrazy běžně užívané nazýváme jako časově bezpříznakové. Mnohé názvy postupně zanikají, až se stanou názvy zastaralými, tzv. archaismy, nebo dokonce historismy. To jsou taková pojmenování, jež se už nepoužívají, a jejich pojmenovávací potřeba již zanikla. Setkáváme se i s neologismy, tedy s výrazy, které vnímáme jako nové.⁶⁰

2.1.4 Expresivita

Slangové výrazy můžeme roztrždit na neexpresivní, tedy na takové názvy, které mají za úkol pouze pojmenovat určitý objekt, a na expresivní, jež kromě složky nociónální jsou i citově zabarvená, tedy mají expresivní příznak s různou intenzitou – vyjadřují kladný nebo záporný citový vztah k dané věci či osobě. Tvoří se především metaforickým přenesením významu slova.⁶¹

⁵⁷ HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 23.

⁵⁸ BEČKA, J. V.: *Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči* at *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 7.

⁵⁹ HUBÁČEK J.: *K vnitřní diferenciaci slangu* at *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 16.

⁶⁰ Tamtéž, s. 17.

⁶¹ Tamtéž, s. 18.

2.1.5 Forma slangových výrazů

Podle formy je možné třídit na názvy jednoslovné a víceslovné. Víceslovné názvy můžeme dále dělit na sousloví a frazeologismy.⁶²

2.1.6 Onomaziologický postup

Slangová pojmenování se tvoří stejným způsobem jako názvy dalších útvarů národního jazyka. K tvorbě názvů využívá tedy identické onomaziologické postupy jako jiné vrstvy češtiny. Jedná se o proces, při kterém zkoumáme formy a způsoby pojmenování. Nejčastěji novým pojmenováním vznikají substantiva a verba, méně pak adjektiva a adverbia.⁶³ Miloslav Churavý ve své stati *O slangu v městské dopravě* uvádí, že výrazy, které jsou tvořeny v profesním či zájmovém prostředí, jsou tvořeny tak, aby došlo k jazykové ekonomii a aby se oprostily od všeho, co je v dané situaci nadbytečné.⁶⁴

Podle kritéria onomaziologického postupu můžeme vydělit názvy na výrazy vzniklé transpozičními postupy, tedy sémantickým tvořením – metaforou, metonymií, tvořením víceslovných názvů, přejímáním z cizích jazyků (mění se význam), a na pojmenování tvořené transformačními postupy, těmi se myslí odvozováním, skládáním a zkracováním (měníme formu slova).⁶⁵ Na pomezí těchto dvou postupů se nacházejí mechanické krácení a překrucování. Tyto postupy lze označit za postupy přechodné, můžeme je pojmenovat jako transformačně-transpoziční.⁶⁶ K těmto posledním postupům přiřadíme také univerbizaci, tedy pojmenovávací postup, který hraje důležitou roli ve vývoji lexika.⁶⁷ Hubáček ji však vnímá jen jako motivaci k vytvoření dalších slov, která se tvoří derivací, kompozicí či abreviací.⁶⁸

⁶² HUBÁČEK J.: *K vnitřní diferenciaci slangu at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 18.

⁶³ HUBÁČEK, J.: *Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu* [online]. Slovo a slovesnost, 1975, roč. 36, č. 2 [citováno 18. 4. 2022]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2296>

⁶⁴ CHURAVÝ, Miloslav.: *O slangu v městské dopravě* [online]. Naše řeč, volume 59, 1979 [citováno 26. 6. 2022]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=5901>

⁶⁵ HUBÁČEK, J.: *K vnitřní diferenciaci slangu at Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987, s. 18.

⁶⁶ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 5.

⁶⁷ KOLÁŘOVÁ, I.: *Univerbizace v současné slovní zásobě, obzvláště slovtvorbě*. Brno: Masarykova univerzita, PedF, 2017, s. 15.

⁶⁸ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 27.

2.2 Tvoření slangových výrazů

V této podkapitole si blíže představíme onomaziologické postupy, které se užívají při tvorbě pojmenování slangových výrazů. Co jednotlivé postupy znamenají, jsme si již vysvětlili v předchozí kapitole.

2.2.1 Transformační postupy

Odvozování

Derivace neboli odvozování je nejběžnější z postupů při tvorbě nových slov. Ta vznikají buď procesem zvaným sufixace, tedy za slovní základ připojíme sufix (příponu) či prefixací, a tím pádem k slovnímu základu přidáváme prefix (předponu). Pokud se k základu slova přiřazuje jak sufix, tak prefix, mluvíme o prefixační-sufixačním postupu.⁶⁹

U tvoření slangových výrazů se setkáváme především se sufixací, tvoření slov pomocí předpon je ojedinělé.⁷⁰ K derivaci také patří konverze, při které nedochází k přidání slovotvorného formantu k slovnímu základu, mění se pouze jeho koncovka.⁷¹

Skládání

Slov vzniklých skládáním (kompozicí) je méně než odvozováním. Výsledkem tohoto procesu vznikají složeniny vlastní, nevlastní a hybridní. Složeniny vlastní nelze rozložit na slovní spojení, oproti tomu ty nevlastní je možné rozdělit, avšak většinou vznikne obrácený slovosled. Pro hybridní názvy jsou hlavním stavebním pilířem mezinárodní základová slova.⁷²

Zkracování

Nejméně frekventovanou formou tvoření slov je zkracování (abreviace). Její motivací je stejně jako u skládání ekonomičnost. Při zkracování vznikají nová slova na základě víceslovných pojmenování. Tvoří se buď zkratky iniciálové, tedy zkratky vzniklé z počátečních písmen

⁶⁹ RUSÍNOVÁ, Z.: *Derivace* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DERIVACE>

⁷⁰ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 6.

⁷¹ RUSÍNOVÁ, Z.: *Derivace* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DERIVACE>

⁷² HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 25.

víceslovného pojmenování, nebo zkratková slova, jež jsou tvořeny počátečními slabikami jednotlivých členů několikaslovného pojmenování.⁷³

2.2.2 Transpoziční postupy

Metaforizace

Pokud k vytvoření nového pojmenování použijeme metaforizaci, měníme význam slova, ne jeho formu. Při metaforizaci dochází k přenesení významu na základě vnější podobnosti. Musíme pocítovat podobnost s již existujícím objektem ve vzhledu, tedy v určité funkci nebo v určitém znaku či tvaru.⁷⁴

Hubáček ve své monografii zabývající se onomaziologickými postupy v slovní zásobě slangů uvádí, že ve slanzích rádi využíváme názvy z živočišné říše, jelikož není možné zaměnit jednotlivé předměty.⁷⁵

Metonymizace

Metonymické tvoření slov již není tak častým jevem jako tvoření metaforické. Slangismy vznikají na základě věcné souvislosti či vnitřní spojitosti.⁷⁶ V Novém encyklopedickém slovníku se dočítáme, že „*metonymie spočívá v přenesení pojmenování jednoho pojmu na pojem druhý, jenž s ním souvisí místně, časově nebo kazuálně.*“⁷⁷

Tvoření víceslovných názvů

Víceslovné názvy se tvoří spojováním nejméně dvou již existujících slov, která jako celek dávají úplně nový jedinečný význam. Protože však u slangismů je motivem jazyková úspora, tato forma tvoření nového výraziva není tolik využívána. Vznikají tak frazeologismy či

⁷³ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 27.

⁷⁴ NEKULA, M.: *Metafora* [online]. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/METAFORA>

⁷⁵ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 30.

⁷⁶ Tamtéž, s. 35.

⁷⁷ JELÍNEK, M. a Jarmil VEPŘEK: *Metonymie* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/METONYMIE>

sousloví. Sousloví se vyskytují ve slangové mluvě pouze zřídka, frazeologismů je o něco více a jejich hlavním úkolem je označovat určitou specifickou činnost.⁷⁸

V Encyklopedii lingvistiky je pojem frazeologismus či frazém charakterizován následovně: „*Jako frazémy jsou popisována užívaná slovní spojení, jejichž základními znaky je víceslovnost a stabilita. Ve většině případů se frazeologové shodují v tom, že pro frazeologismus je příznačná víceslovnost, ustálenost, reprodukovatelnost a sémantická nerozložitelnost. Mezi frazeologismy se řadí už zmiňovaná rčení, pořekadla, přísloví, přirovnání a pranostiky.*“⁷⁹

Přejímání

Velmi běžným způsobem tvoření slov je přejímáním z jiných jazyků a následně se může graficky, morfologicky či foneticky upravit pro potřeby domácího jazyka. Hubáček tvrdí, že důvodem je ve většině případů absence ekvivalentních slov v přijímacím jazyce, individuálnost pojmů a úsilí je zachovat, snaha o odlišení ve vyjádření, popřípadě jazyková úspora.

Ve sportovním slangu (a zejména v tom fotbalovém) se setkáme se spoustou výpůjček z cizího jazyka a to především s přejatými výrazy z angličtiny, tzv. anglicismy.⁸⁰

2.2.3 Transformačně-transpoziční postupy

Mechanické krácení

Mechanické krácení je proces, při kterém nově vzniklé výrazy obsahují méně slabik než slova původní, od kterých jsou odvozené. Hubáček říká, že tímto procesem tvoření slov se vyznačuje právě slang, protože se snaží o úspornost jazyka.⁸¹

Překrucování

Při překrucování nové pojmenování vzniká upravením a přetvořením formální stránky původního výrazu. Dochází tedy k modifikaci výrazu. Podle Hubáčka je motivací úsilí

⁷⁸ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 37–38.

⁷⁹ FÖLDEŠIOVÁ, D. *Frazeologie* [online]. Encyklopedie lingvistiky, ed. Kateřina Prokopová, 2014. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Frazeologie>

⁸⁰ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 39.

⁸¹ Tamtéž, s. 28.

o zvukové zvýraznění, diferenciaci od spisovné fonetické podoby původního slova a hravost jazyka.⁸²

Univerbizace

Univerbizaci je možné charakterizovat jako „*transformaci víceslovného pojmenování v jednoslovné (tzv. univerbát či univerbizát)*.“⁸³ Hubáček ji vnímá jako proces vzniku kratších výrazů, aby došlo k jazykové úspoře a expresivnosti, ale zároveň zachovává odborné označení.⁸⁴

Univerbizát vzniká z ustáleného víceslovného pojmenování, ve kterém je jeden z členů řídicí, druhý člen je závislý. Vzniklé slovo často bývá stejným slovním druhem jako řídicí slovo z původního sousloví, např. přímý **kop** → **přímák**. Tedy v sousloví přímý kop je členem řídicím slovo kop, které je podstatným jménem, proto univerbizát vytvořený z tohoto sousloví je také substantivem. Slovní ustálené spojení a univerbizát musí být ekvivalentní a mít stejnou podobu.⁸⁵

⁸² HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 29.

⁸³ HLADKÁ, Z: *Univerbizace* [online]. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), 2014, CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/UNIVERBIZACE>

⁸⁴ HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971, s. 27.

⁸⁵ KOLÁŘOVÁ, I.: *Univerbizace v současné slovní zásobě, obzvláště slovtvorbě*. Brno: Masarykova univerzita, PedF, 2017, s. 15–17.

2.3 Sportovní slang

Jelikož se v této práci zabýváme analýzou fotbalového slangu, charakterizujeme si krátce v této podkapitole slang sportovní, do kterého fotbalový slang nepochybně patří.

Slangová mluva sportovců a fanoušků se vyznačuje vysokou mírou expresivnosti, a proto je sportovní prostředí vynikající pro rozvoj slangového výraziva. Sportovci či fanoušci se snaží vytvořit slova taková, aby byla jednoznačná a jazykově úsporná.

Podle Hubáčka je sportovní slang nejrozšířenější skupinou tohoto sociolektu. Tvoří se onomaziologickými postupy, některé se pro tvorbu slangismů používají velmi málo, jiné postupy jsou naopak časté. Pro tvorbu sportovních slangismů se nejběžněji užívají transpoziční postupy, tedy ty, při kterých měníme význam slova. Nově vzniklá slova tak změnila svůj význam pomocí metafory či metonymie. Oblíbeným způsobem tvoření sportovních slangismů je také přejímání slov z jiných jazyků, v dnešní době nejčastěji z angličtiny.⁸⁶

Jan Hugo ve své publikaci zabývající se nespisovnou češtinou dělí uživatele sportovního sociolektu na čtyři skupiny. Do první skupiny zařazuje lidi, kteří se daným sportem živí, tedy profesionální sportovce, jež Hugo částečně považuje za tvůrce sportovní slangové mluvy. Druhá skupina se konkrétnímu sportu věnuje na amatérské úrovni a od profesionálních sportovců slangové výrazy přebírá a hojně je užívá. Nejlépe by se ve sportovním slangu měli vyznat žurnalisté a komentátoři, které Hugo řadí do další skupiny. Měli by ho ovládat tak, že by jim neměli být cizí nejen pojmy staré, ale i ty nově vzniklé. Také jejich zásluhou je slangová terminologie sportovců známá divákům a fanouškům sportu. Čtvrtá skupina je založena na fanoušcích sportu, kteří přijímají výrazy od novinářů.⁸⁷

⁸⁶ HUBÁČEK, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988, s. 22.

⁸⁷ HUGO, J.: *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 34.

3 Funkční styly

V prvních dvou kapitolách jsme se zabývali rozvrstvením národního jazyka, zařazením slangu do jeho systému, definicí slangu, diferenciací a tvorbou slangových výrazů, tedy slangismů. Naše práce se zabývá analýzou těchto slangismů v prostěsdělovacím funkčním stylu, a proto si ve třetí kapitole vysvětlíme, co sousloví *funkční styl* znamená, které funkční styly rozlišujeme a především se blíže seznámíme s prostěsdělovacím funkčním stylem a jeho útvary. Funkčními styly se zabývá stylistika, což je vědní obor, který zkoumá jazykové styly velmi komplexně. Naše práce se však nezaměřuje na všechny styly, proto se problematikou funkčních stylů nebudeme zabývat dopodrobna. Přesto se pokusíme všechny styly představit a seznámit se s rozdíly mezi nimi, abychom pochopili funkci prostěsdělovacího funkčního stylu a dokázali určit, které útvary do něj můžeme zařadit.

3.1 Jazykový styl

Abychom pochopili, co přesně pojem jazykový styl znamená, měli bychom si definovat i samotné slovo styl. Marie Čechová slovo styl definuje jako „*vlastnost různých lidských výtvorů*“⁸⁸ a vysvětluje, jaké druhy stylů existují. V architektonice je to např. styl románský, v literatuře styl romantický, avšak existuje i styl oblékání, styl sportovní aj. Bývá ovlivňován subjektivitou tvůrce, okolnostmi vzniku a cílem.⁸⁹

Jazykový styl má velký podíl na sémantické konstrukci textu a charakterizuje ho. Jeho úkolem je odlišit jeden text od druhého. Jedná se tedy o určitý „*způsob výběru a organizaci jazykových prostředků v jazykových projevech*.“⁹⁰ Funkční styl definuje Marie Krčmová jako „*styl vymezený na základě funkce textu, tedy na základě jednoho z objektivních stylovtvorných faktorů*.“⁹¹ Objektivními faktory rozumíme takové faktory, které nemohou být ovlivněny autorem samotným. Výběr objektivních slohotvorných prostředků je závislý na již zmíněné funkci projevu, jeho formě (psaná či mluvená), situačním kontextu, adresátovi či na tom, zdali je projev připravený či nepřipravený. Subjektivní slohotvorné činitele spojujeme s individualitou autora a jeho charakteristikami, přesněji závisí na věku autora, jeho pohlaví,

⁸⁸ ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 361.

⁸⁹ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 17.

⁹⁰ ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 361.

⁹¹ KRČMOVÁ, M.: *Funkční styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/FUNKČNÍ_STYL

vzdělání, intelektu, na způsobu jeho vyjadřování, emočním intelektu a stavu, na jeho postojích, zaměstnání, zájmech, náboženském vyznání apod.⁹²

3.2 Diferenciace funkčních stylů

Funkční styly nám představují základní funkci projevu, přesněji jeho zaměření. Stylistika jako věda vznikla poměrně nedávno (začala se utvářet na přelomu 19. a 20. stol.), a tak v různých publikacích nalezneme odlišné rozdělení funkčních stylů.⁹³ Na počátku 30. let 20. stol. Havránek rozlišuje 4 funkční „jazyky“: hovorový, pracovní, vědecký a básnický. Později se přidal i „jazyk“ novinářský a „jazyk“ hospodářský, ty však zpočátku nebyly přijaty k základnímu přehledu funkčních stylů. V 50. letech 20. stol. vzniklo jiné uskupení základních funkčních stylů. Přibyl styl odborný, který na jazyk nahlížel jak z teoretického, tak i z praktického hlediska, a dále styl publicistický. Až v 90. letech se přidal i styl administrativní, později i styl řečnický.⁹⁴ My si tedy zařadíme mezi základní funkční styly styl prostěsdělovací, styl odborný, styl umělecký, styl publicistický, styl administrativní a styl řečnický. V následujících podkapitolách si představíme všechny zmíněné funkční styly kromě prostěsdělovacího, tomu věnujeme samostatnou kapitolu a představíme ho obsáhleji.

3.3 Primární funkční styly

3.3.1 Funkční styl odborný

Jak již název napovídá, funkční styl odborný se uplatňuje v odborných textech. Důležité je se v takových textech jednoznačně, přesně a jasně vyjadřovat. Toho se nám podaří dosáhnout, pokud budeme užívat monosémní pojmenování, těmi jsou především termíny. Z hlediska slovní zásoby se kromě odborných termínů užívá slov neutrálních, chybí expresivita pojmenování. Vyjadřování v odborných textech by mělo být spisovné. Větná stavba odborných textů bývá velmi složitá, objevují se dlouhá souvětí, avšak opět bez prostředků, které by vyjadřovaly

⁹² CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 310–312.

⁹³ JELÍNEK, M. a Marie KRČMOVÁ: *Stylistika* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/STYLISTIKA>

⁹⁴ KRČMOVÁ, M.: *Funkční styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/FUNKČNÍ_STYL

expresivitu. Dále se setkáváme s polovětnými konstrukcemi a nominalizací.⁹⁵ Kompozice by měla být velmi promyšlená. Odborná publikace nese popisný název, rozděluje text na úvod, stať, jež řeší určitou problematiku, člení se na různé kapitoly a podkapitoly, a závěr neboli shrnutí výsledků nových poznatků.⁹⁶

V odborných textech se setkáváme s intertextovostí, tj. návazností na další poznatky, na které se v odborné literatuře odkazuje pomocí citací a odkazů na literaturu např. v poznámkách pod čarou.⁹⁷

Mezi slohové útvary odborného funkčního stylu řadíme disertaci, studii, článek, úvahu, esej, referát, přednášku, kritiku, pracovní návod aj.⁹⁸

3.3.2 Funkční styl administrativní

Funkční styl administrativní je funkčním stylem úředního jednání. Přesněji se jedná o styl informativní a věcné komunikace při úředním styku. Hlavními funkcemi administrativních textů je funkce řídicí, odborně sdělná a správní.⁹⁹

Dřívější publikace zaměřující se na stylistiku administrativní styl nerozlišovaly, zařazovaly ho mezi odborný styl, který se dále dělil na teoretickou a praktickou část. Administrativní styl se vyznačuje vysokou náročností, a to zejména při dodržování norem. Proto autor projevu nemá dostatečný prostor pro volbu stylových prostředků. Některé úřední texty jsou psány formou formuláře, z toho hlediska je důležitá stránka nejen obsahová, ale také grafická. Jazykový projev by neměl obsahovat faktické chyby.

Ve všech administrativních komunikátech, tedy jak ve formulářových heslovitých žánrech, tak i v těch textových, se uplatňují textové vzorce. Kompozice projevu tak není volná, naopak je normovaná pro každý administrativní útvar. Z hlediska syntaktického využívá různých ustálených obrátů, jmenné konstrukce pro vytvoření obsáhlejších jednoduchých vět či pasiva pro tvorbu pasivních konstrukcí.

⁹⁵ CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 315.

⁹⁶ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 179–180.

⁹⁷ Tamtéž, s. 175.

⁹⁸ Tamtéž, s. 190–191.

⁹⁹ ČECHOVÁ, M.: *Administrativní styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/ADMINISTRATIVNÍ_STYL

Z morfologického hlediska se používá v administrativním stylu spisovný jazyk, hlavně neutrální tvary jazyka. Hojně se vyskytují substantiva (především však vzniklá ze sloves, tzv. verbální), deverbativní adjektiva, číslovky, předložky a spojky. Co se týče sloves, nejčastěji se setkáváme v administrativních projevech s nedějovými slovesy jako např. mít, být. V administrativních projevech textových autor oslovuje adresáta, kterému nejčastěji vyká, buď se setkáváme tedy s 2. osobou v plurálovém tvaru či neosobními tvary verb, které odpovídají 3. osobě.

Lexikální stránka je velmi chudá, vyznačuje se neutrálními slovy s jednoznačným významem. Stejně jako v odborných textech se i v textech administrativního stylu setkáváme s termíny. Pro administrativní styl je důležitá ekonomičnost vyjádření, proto užívá zkratk a zkratkových slov.

Útvary administrativního stylu můžeme dále rozdělit na formulářové útvary heslované (dotazníky, strukturovaný životopis, vysvědčení, diplomy, přihlášky, soupisy aj.) a na útvary textové (úřední a motivační dopis, žádost, zápis, protokol).¹⁰⁰

3.3.3 Funkční styl publicistický

Publicistický funkční styl je stylem komunikace masmédií neboli hromadných sdělovacích prostředků. Vyznačuje se nejen funkcí sdělnou (informativní), ale především funkcí přesvědčovací (persvazivní). Publicistický styl se dynamicky rozvíjí, je tematicky mnohotvárný a bohatý. Některé vlastnosti má podobné se stylem odborným, ze kterého také částečně čerpal a čerpá. Dále se však v tomto stylu objevují prvky ze stylu uměleckého i prostěsdělovacího. Beletristické prvky, knižní obraty, humorné prostředky nalezneme v útvarech jako je fejeton či reportáž. Je užíván jak hovorový, tak i nespisovný jazyk, se kterým se setkáváme především v rozhlasových a televizních vysíláních.¹⁰¹

Základní funkce publicistiky ovlivňují to, jaké jazykové prostředky použijeme. Oproti textu odbornému se vyznačuje minimální možnou připraveností, jelikož je třeba v co nejkratší době reagovat na momentální události ve světě. Přesto si publicistické články musí udržet určitou úroveň po stránce nejen věcné, ale i formální. K zjednodušení práce slouží tzv. modelovost (uspořádání jednotlivých rubrik, rozsah), která se používá nejen v tištěných médiích (noviny), ale i v mluvených (rozhlas, televize).

¹⁰⁰ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 194–203.

¹⁰¹ MINÁŘOVÁ, E.: *Žurnalistický styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/ŽURNALISTICKÝ_STYL

Mezi lexikální prostředky, které používá publicistika, můžeme zařadit nejen frazémy a obrazná pojmenování, ale také publicismy. Publicismy jsou ustálená slovní spojení, která se využívají v novinářině (př. tunelovat, praní špinavých peněz). Dále můžeme rozdělit jazykové prostředky na automatizované a aktualizované. Automatizované prostředky jsou takové konstrukce či slovní obraty, které se stereotypně v publicistice opakují. Při aktualizaci dochází k obměňování stálých jazykových prostředků.

Marie Čechová publicistický styl dále dělí na jeho tři podkategorie. V rámci zpravodajského stylu, který má především funkci informativní, vyděluje útvary jako zpráva, oznámení, publicistický referát. Další podkategorií publicistického stylu je publicistický styl analytický, kam patří útvary jako úvodník, glosa, komentář, recenze, kritika, interview a reklama. Tyto útvary se vyznačují persvazivní neboli přesvědčovací, získávací a formativní funkcí. Poslední podkategorii, se kterou nás Čechová blíže seznamuje, je publicistický styl beletristický. K beletristickým žánrům publicistického stylu řadí fejeton, sloupek, črtu, reportáž a medailon.¹⁰²

3.3.4 Funkční styl umělecký

Funkční styl umělecký je velmi specifický, jelikož se uplatňuje v uměleckých dílech a můžeme tak použít širokou škálu jazykových prostředků pro jejich tvorbu. Jeho primární a dominantní funkce ve všech dílech je funkce esteticky sdělná, která odlišuje právě umělecký styl od všech ostatních. Texty však mohou mít i další přidružené funkce.¹⁰³

Důležitým rysem beletrie je poetizace. Poetizací je myšlen proces, při němž se používají takové výrazové prostředky, jejichž úkolem je zhotovit díla nejen se sdělnou hodnotou, ale i estetickou. K vytvoření uměleckých textů je možné použít všechny vrstvy národního jazyka. Z hlediska lexikální stránky se tedy můžeme setkat nejen se slovy spisovnými či neutrálními, ale také se slangismy, argotismy nebo dialektismy. Z dobového hlediska se využívá také archaismů a historismů. Také je možné použít odborná pojmenování a publicismy. Emocionalitu a expresivitu textu autor vyjadřuje pomocí expresivních výrazů, ať už s kladným či záporným zabarvením. Používá i spoustu synonym a antonym k pestrosti vyprávění.

¹⁰² ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 206–231.

¹⁰³ MAREŠ, P.: *Umělecký styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/UMĚLECKÝ_STYL

K vytvoření uměleckého díla s esteticky sdělnou hodnotou napomáhají i konotace, na kterých jsou založena nepřímá obrazná pojmenování jako např. metafora a metonymie, a další básnické prostředky.¹⁰⁴

Texty umělecké pak dělíme na literární druhy (lyrika, epika, drama) a v rámci literárních druhů dále členíme literaturu na literární žánry. Literaturu můžeme také rozdělit podle formy vyprávění na poezii, která je zapsána ve verších a slokách, a prózu, jež je psána ve větách.¹⁰⁵

3.3.5 Funkční styl řečnický

Funkční styl řečnický je nejmladším funkčním stylem, přestože vznik rétoriky se datuje už do 5. stol. př. n. l. do oblasti Sicílie, kde se svobodný občan měl právo vyjádřit nad otázkami týkající se veřejného života.¹⁰⁶ Funkční styl je stylem veřejných projevů (především mluvených), jehož hlavní funkcí je přesvědčit adresáta k tomu, aby zaujal stejné postoje a názory jako jeho tvůrce. S ostatními funkčními styly má některé vlastnosti stejné. Stejně jako styl umělecký využívá obrazná pojmenování pro ozvláštňení projevu, jako styl publicistický usiluje, aby byl přesvědčivý a srozumitelný pro adresáta, se stylem odborným sdílí vyspělou argumentaci a jako styl prostředčivý usiluje o důvěrný kontakt s adresátem.¹⁰⁷

Řečník by měl používat spisovný jazyk, může se však pohybovat i v jiných vrstvách jazyka. Ty však řečník používá k aktualizaci projevu a k aktivizaci posluchače. Řečník by měl být řádně připraven nejen po stránce obsahové svého projevu, ale také po technické stránce. Měl by se naučit pracovat s dechem a s hlasem, především by měl umět dobře intonovat. K upoutání pozornosti posluchače jsou i důležité nonverbální komunikační prostředky, kam patří například gestikulace či mimika. Běžné je také doprovázet projev obrazem.

V řečnictví dělíme projevy na politické, soudní či slavnostní. Také je můžeme dělit na veřejné, poloveřejné a soukromé.¹⁰⁸

¹⁰⁴ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 261–282.

¹⁰⁵ MAREŠ, P.: *Umělecký styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/UMĚLECKÝ_STYL

¹⁰⁶ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 246–247.

¹⁰⁷ MINÁŘOVÁ, E.: *Žurnalistický styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/ŽURNALISTICKÝ_STYL

¹⁰⁸ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 250–253.

4 Prostědělovací funkční styl

V rámci novodobého rozdělení funkčních stylů vymezujeme také styl prostědělovací, který se však v mnohém s ostatními styly odlišuje. Dříve býval také označován jako styl běžnědorozumivací či hovorový. Jak již jeho název naznačuje, uplatňuje se při běžné každodenní komunikaci.

4.1 Charakteristika prostědělovacího funkčního stylu

Většina jazykových projevů, které vytvoříme či kterých se účastníme jako receptoři, jsou součástí každodenního života. Tyto komunikáty patří k neverejným projevům, tedy do soukromého sektoru. Základem takových projevů je spontánnost a neformálnost. Tím se liší prostědělovací styl od všech výše zmíněných funkčních stylů, ačkoli v dnešní době se rozdíl mezi formálními a neformálními, veřejnými a soukromými, oficiálními a polooficiálními projevy stírá. Stejně tak se zaměřuje užívání spisovné a nespisovné češtiny, což může být následkem technologického pokroku, snahou o sblížení se s konzumenty používáním konverzačního jazyka ve veřejných projevech a kontaktem s jinými jazyky. Za původce těchto změn v projevech můžeme označit média, na jejichž projevy již nejsou kladeny takové nároky, jako tomu bylo kdysi.¹⁰⁹

Komunikáty prostědělovacího stylu se vyjadřují vysokou mírou emocionality a nepodléhají pevně stanoveným pravidlům. V minulosti měly především formu mluvenou, až s pozdějším technickým pokrokem můžeme mluvit o psané podobě tohoto stylu. S prostědělovacím stylem se pojí rozvoj elektronické komunikace a její formy projevu.¹¹⁰ Všimáme si, že s nástupem nových elektronických médií a komunikačních aplikací je stále běžnější forma komunikace psaná, avšak mnohdy rezignujeme na dodržení pravidel psaného projevu, tzv. nesnažíme se zachovat interpunkci, diakritiku, syntaktickou úplnost, nerozlišujeme psaní velkých a malých písmen, anebo naopak, interpunkci užíváme nadměrně (otazníky a vykřičníky), abychom dali důraz našim emocím, používáme emotikony či značky pro ně.¹¹¹

¹⁰⁹ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 10–11.

¹¹⁰ HOFFMANNOVÁ, J.: *Prostědělovací styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/PROSTĚDĚLOVACÍ_STYL

¹¹¹ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 11.

Dalším stylotvorným faktorem pro komunikáty prostěsdělovacího stylu je dialogičnost. Dialogičnost můžeme do značné míry pojit především s mluvenými projevy, kdy spolu komunikují dvě a více osob. Při dialozích se často setkáme i s neverbálními prostředky jako např. s mimikou a gestikulací. Dialog lze vést i písemně, dříve pomocí korespondence, v dnešní době, s rozvojem moderní techniky, se s ním běžně setkáme během posílání SMS a MMS zpráv, e-mailů či během chatování na sociálních sítích.

S dialogickým rozhovorem také souvisí přímý kontakt mluvčího s posluchačem (v písemném projevu autora komunikátu se čtenářem). Ten umožňuje jednoduše reagovat na dotazy a v případě, že dojde k nepochopení komunikátu, zeptat se na informace a upřesnit nebo opravit je. Při mluveném projevu lze vnímat i řeč těla a neverbální prostředky, které mluvčí používá. Po psychické stránce dochází k empatii, porozumění či k asertivnímu jednání.¹¹²

Za základní funkci prostěsdělovacích projevů můžeme označit funkci prostěsdělnou, neboli komunikační. Avšak pro projevy tohoto stylu je i velmi důležitá funkce kontaktní, autor se snaží zaujmout receptora (posluchače či čtenáře) jak tematicky, tak i pomocí jazykových prostředků, které zvolí.¹¹³

4.2 Stylová norma projevů prostěsdělovacího stylu

Každý z předcházejících funkčních stylů má určitou stylovou formu. U stylu prostěsdělovacího však můžeme polemizovat nad její existencí. Čechová ve své publikaci tuto naši tezi částečně potvrzuje svým výrokem, že „v prostěsdělovacích projevech jde o normy poměrně volné, nejsou popsány, ale jen přirozeně osvojovány v průběhu komunikace.“¹¹⁴ Tudíž stylová norma nemá striktně daná pravidla a často dochází k toleranci ze strany adresáta projevu. Cvrček říká, že volná norma „dává mluvčímu možnost podle okamžitých potřeb přizpůsobovat volbu jazykových prostředků komunikační situaci, včetně využívání toho, že běžná mluvená komunikace probíhá většinou za přítomnosti obou komunikátů, což s sebou nese možnosti využívat takové prostředky, jako je specifická intonace, změna hlasitosti, tempa apod., a též nejazykové výrazové prostředky (mimiku, gestikulaci).“¹¹⁵

¹¹² ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2008, s. 197–198.

¹¹³ Tamtéž, s. 193.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 201.

¹¹⁵ CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny I: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 314.

Také kompoziční struktura prostěsdělovacího stylu se vyznačuje vysokou mírou volnosti. Vyjádření může často působit i asociativně, nebo naopak neuspořádaně. Komunikát nemusí mít (a často ani nemá) propracovanou strukturu. Převládá slohový postup informační a prosté vypravování.¹¹⁶

Ze syntaktického hlediska můžeme projev hodnotit jako jednodušší, jelikož složitá souvětí jsou použita pouze ve výjimečných případech. Protože se často jedná o řeč nepřipravenou, tak často dochází k syntaktickým chybám (anakolut, zeugma, kontaminace, atrakce, apoziopse aj.).¹¹⁷

Lexikální výstavba se vyznačuje kolokvialismy, hovorovými výrazy a frazémy, které se objevují na okraji spisovnosti nebo stojí mimo spisovnost. Užívají se slova kontaktová, především částice a citoslovce.¹¹⁸ Ve vyšší míře se také vyskytují demonstrativní a personální pronomina.¹¹⁹

I tvarosloví užívá nespisovných forem jako například koncovky obecné češtiny nebo různých dialektů. Také má tendence k personifikaci a animizaci a používá tedy životné tvary místo tvarů neživotných, příkladem může být spojení *mít mobila*.

Při mluvených projevech se v jiných funkčních stylech klade důraz na správnou výslovnost. Co se však týče artikulace prostěsdělovacího funkčního stylu i v ní převažuje uvolnění od kodifikované spisovné výslovnosti. Při rozhovoru či jiném druhu prostěsdělovacího mluveného projevu dochází například k vypouštění hlásek, k simplifikaci skupin konsonantů nebo dokonce k zániku celých sylab.¹²⁰

Základem pro prostěsdělovací styl je běžná mluva a tedy může být zastoupena kteroukoli varietou českého jazyka (spisovným jazykem, zejména tedy jeho hovorovou podobou, interdialekty v čele s obecnou češtinou a regionálními dialekty) a mohou ji obohacovat lexikální jednotky z různých sociolektů. Spisovná čeština však v tomto stylu nedominuje, většinou převládá jazyk mluvený na daném území – v Čechách obecná čeština, na Moravě a ve Slezsku různá nářečí určité oblasti, v níž komunikát vzniká.

¹¹⁶ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2008, s. 203.

¹¹⁷ CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 314.

¹¹⁸ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2008, s. 203.

¹¹⁹ CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010, s. 315.

¹²⁰ HOFFMANNOVÁ, J.: *Prostěsdělovací styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/PROSTĚSDĚLOVACÍ_STYL

Jak jsme již zmínili, hranice mezi spisovností a nespisovností se v posledních letech rozrušuje a to především proto, že se ve společnosti prosazuje komunikovat přirozeným a živým jazykem, což spisovný jazyk pro mnohé občany není. Spisovná čeština působí v dnešní době někdy až zastaralým dojmem.¹²¹

4.3 Komunikáty mluvené a psané

Mluvenost a psanost jsou dva opačné pojmy. Komunikáty mluvené i psané nalezneme v menší či větší míře v každém z funkčních stylů. Znaky s opozičním postavením mají vliv nejen na technickou stránku sdělení, tedy na jeho finální podobu, ale důležitou úlohu mají i během stylizace projevu.¹²²

4.3.1 Projevy mluvené

Mluvené projevy patří zejména k prostědělovacímu a k řečnickému stylu. Samozřejmě se v menší míře mohou vyskytovat i v projevech jiných funkčních stylů, ty jsou však primárně zaznamenány v písemné podobě. Co se týče mluvených projevů v prostědělovacím stylu, tak se často jedná o projevy soukromé, nepřipravené, neformální a dynamické. Často tedy vznikají spontánně, čímž se liší od mluvených projevů odborného či řečnického stylu, kde by měly být promluvy alespoň částečně připraveny. Na rozdíl od psaného projevu bývá uvolněnější, neúplný a vyznačuje se fragmentaritou. V projevu dochází k častým pauzám, v nichž si autor projevu rozmýšlí, jak bude ve své řeči pokračovat. Objevují se v něm chyby v syntaktických konstrukcích (anakoluty, kontaminace, zeugmata, atrakce), zvláštnosti ve větné stavbě (elipsy a vsuvky), přechytnutí, zadrhnutí vyjádřené neslovnými výrazy *hm* či *ehm*, vycpávková slova jako *vlastně*, *tedy*, *prostě* aj. Typickým prostředkem jsou i kontaktní slova jako *hej*, *poslyš*, *člověče* atd.

Mluvené projevy se vyznačují také tendencí k nespisovnosti, převažuje buď hovorová forma spisovného jazyka, nebo častěji obecná čeština či nářečí podle toho, kde projev vzniká. Spisovný jazyk může v některých situacích působit až nepatřičně, kdežto k prvkům hovorovým či nespisovným jsme v mluveném projevu jakéhokoli funkčního stylu v dnešní době tolerantnější.

¹²¹ ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2008, s. 201–202.

¹²² ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 19–20.

Jelikož je možné při komunikátu navodit přímý kontakt s posluchačem, mluvený projev tak dokážou ovlivnit navíc prostředky parajazykové a mimojazykové. Za paralingvální prostředky označujeme zvukové prostředky jako například sílu a výšku hlasu, tempo, jakým mluvčí mluví, intonaci a důraz. Za mimojazykové (neverbální) prostředky označujeme mimiku, gestikulaci, postoj při projevu. Proto prostěsdělovací projevy nemusí být vyjádřeny ryze explicitně, pro porozumění v mluveném projevu není třeba, aby bylo vše doslovně vyjádřeno. Mluvíme tedy o určité implicitnosti promluvy.¹²³

Při mluveném komunikátu se dá velmi dobře reagovat na aktuální situaci a lze navazovat kontakt s posluchačem, jenž může na podněty reagovat, tudíž monolog může volně přecházet do dialogu a naopak. Mezi další mluvené útvary kromě běžného rozhovoru patří také prosté vypravování a popis.¹²⁴

4.3.2 Projevy psané

Komunikáty psané se vyznačují opačnými charakteristikami než ty mluvené. Při psaném projevu nedochází k přímému kontaktu autora se čtenářem, tudíž nelze rychle reagovat jako u projevu mluveného. Autor od čtenáře bývá často vzdálen nejen místně, ale i časově, proto psané výpovědi zůstávají zachovány prostřednictvím různých médií (papír, kniha, noviny či počítač). S tím souvisí absence parajazykových a neverbálních prostředků. Ty tu však střídají prostředky grafické. Psané projevy nejsou spontánní, můžeme si je promyslet a připravit, z toho však vyplývá, že pro vznik psaného textu je třeba vyšší časová dotace. Ke správnému pochopení se objevuje v textech více explicitnosti.

Psanými projevy se vyznačují všechny funkční styly, jsou jimi charakteristické zejména útvary odborného, administrativního, publicistického a uměleckého stylu. Avšak i v projevech řečnických a prostěsdělovacích se s nimi setkáváme.¹²⁵ Texty prostěsdělovací se od textů jiných funkčních stylů značně liší. Jsou neveřejného rázu, jedná se tedy o projevy soukromé, případně poloveřejné. Text nebývá striktně spisovný, jako tomu je u textů odborných či administrativních, míra připravenosti je rozhodně nižší, proto se v nich objevují chyby gramatické, syntaktické i grafické. Autoři často texty píšou v rychlosti, takže se v nich objevují překlady či slova bez diakritiky, mnohdy chybí interpunkce.

¹²³ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 34–37.

¹²⁴ ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 364.

¹²⁵ ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 34–37.

Mezi psané útvary prostědělovacího funkčního stylu můžeme zařadit osobní dopisy, oznámení, zprávu (nepleťme si však se zprávami v masmédiích, ty patří do stylu publicistického). Dále sem patří různé typy elektronické komunikace jako osobní e-maily, SMS zprávy, chat, internetové diskuze aj., které především mají podobu dialogu. Můžou se vyskytovat stejně jako u mluveného dialogu oslovení, pozdravy, zdvořilostní fráze a jiné kontaktní prostředky. Neverbální prostředky uplatňované v mluvených dialozích tu jsou nahrazovány emotikony, skrz které vyjadřujeme své emoce a nálady, ale také můžou nahrazovat slova, vzhled nebo vlastnosti, které chceme popsat.¹²⁶

¹²⁶ HOFFMANNOVÁ, J.: *Prostědělovací styl* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/PROSTĚDĚLOVACÍ_STYL

5 Diskuze na internetu

Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, diskuze na internetu patří ke stylu prostěsdělovacímu. Ačkoli nepodléhá žádným ustáleným pravidlům, i diskuze na internetu má svá specifika. Jedná se o typ asynchronní komunikace. To znamená, že účastníci diskuze napíší svůj příspěvek a ostatní uživatelé mohou reagovat až s odstupem času a není zde bezprostřední odezva. Příspěvky na diskuzích mohou být strukturovány lineárně v časovém sledu v takovém pořadí, jak je jednotliví uživatelé píšou. Další možností struktury diskuze je hierarchické uspořádání, kde se diskuze větví podle reakcí dalších uživatelů na jednotlivé příspěvky. Ty mají většinou horní hranici počtu znaků, která se může lišit dle nastavení dané internetové stránky.

Ve virtuálním prostředí je na každém uživateli, pod kterým jménem bude vystupovat, a tak pro každého z nás může být takové prostředí do značné míry anonymní. Díky vysoké míře anonymity dochází ke ztrátě studu a odložení veškerých zábrán během diskuzí, a proto se v nich můžou objevit projevy, názory nebo chování, které by se člověk mohl bát vyjádřit během reálné komunikace tváří v tvář.

Jazyk v diskuzích ve virtuálním prostředí nepodléhá žádným normám, obvykle se píše hovorovým jazykem, obecně česky či regionálním nářečím. Naopak použití striktně spisovné češtiny působí nepatřičně, dokonce až zastarale. Příspěvek do diskuze často vzniká spontánně a jako reakce (mnohdy i co možná nejrychlejší) na dalšího příspěvatele, a proto dochází k modifikaci pravopisu a dalším typům chyb. Účastník komunikace se totiž nerozmýšlí nad tím, co napsal, ani nad úpravami textu. V příspěvku se tak objevují například i překlepy. K časové úspoře může dojít také tím, že účastník komunikace nepíše slova s diakritikou. V případě mobilních zařízení nám uspoří čas prediktivní zadávání textu, které mnohdy chybuje.

Chyby však nemusí nastat pouze pro nepozornost a rychlost odpovědi, ale objevuje se mnoho dalších faktorů, proč nalézáme v diskuzích na internetu značné množství nejruznějších chyb. Příspěvatelé například nemají dostatečně kultivovanou slovní zásobu, neznají typografické normy, nebo se jim pomocí chytré inteligence opraví text na chybný. Ovlivnit chybovost může také věk a vzdělání. Příspěvatelé také můžou chybovat tím, že chtějí použít ve svém projevu slova cizího původu, avšak neznají jejich význam a tak dochází k deformaci sémantické stránky textu. Jelikož se v textech v příspěvcích na internetu prolínají prvky psanosti s mluveností, často se chybuje i ve větných konstrukcích a tak se objevují nepravidelnosti od větné stavby (anakolut, zeugma, kontaminace, atrakce) a vysoká míra eliptičnosti.

V internetových diskuzích se využívá typický nástroj psané diskuze – emotikony. Emotikony nebo jiné grafické prostředky pak ve fotbalové diskuzi utvrzují určitou náladu a dokreslují sdělované skutečnosti a emocionální rozpoložení diskutujícího. Emotikon může být vložen do diskuze buď pomocí seskupených textových znaků (interpunkční a speciální znaky, písmena a číslice), které tvoří výraz tváře, nebo již v dnešní době je možné použít emotikony digitální. Ty se nacházejí na mobilní klávesnici nebo je na ně odkaz v textovém oknu diskuze.

Diskuze jsou plné hovorových prvků, spontaneity a vyjadřování na neformální bázi. V diskuzních příspěvcích se komunikující vyjadřují pomocí různých lexikálních, tvaroslovných nebo hláskoslovných prostředků, jež jsou založeny na různých bázích variet národního jazyka, nejčastěji hovorových a obecně českých. Z hlediska vyjadřování emocí je možné na takové diskuze pohlížet ze dvou úhlů. Na jedné straně jde o snahu začlenit se do diskuze společenství lidí, které mají stejné zájmy, často jsou na sociálně stejné nebo podobné úrovni, i když územně roztržštěné. Diskuze je pomocí emocionálních vyjádření mezi těmito lidmi snazší a pružnější. Z druhého pohledu však je třeba brát v potaz skutečnost, že emoční prožívání je okamžitým jevem spontánního charakteru a spisovnost či neutralita v projevu se neočekává. Jde pouze o snahu zůstat v diskuzi a co nejrychleji a nejpřesněji vyjádřit vlastní názory, pocity a emoce.

Ve fotbalových diskuzích mají komunikanti často tendenci k přehánění a k co největší expresivnosti. Důvodem může být to, že cítí sounáležitost ke své fotbalové komunitě a k ostatním diskutujícím. Ztotožní se tak s komunitou a připadají si „mezi svými“. Je pak pro takového diskutujícího mnohem snazší projevit svůj názor, emoci nebo postoj bez toho, aniž by bylo nutné cokoliv dlouho vysvětlovat. Tato sounáležitost bývá vyjadřována různými užšími varietami jazyka, hlavně obecnou češtinou. Tyto emoce vyjadřují nejen ke stavu nějaké fotbalové události nebo zápasu, ale také k fotbalovým funkcionářům, fotbalistům a také ve vztahu k ostatním komunikátorům. Velkou vlnu emocí vzbudí obvykle negativní zážitek z utkání při prohraném zápase.

Zpravidla diskutéři mezi sebou vystupují jako sobě rovni, tykají si. Oslovují se v závislosti na vzájemné názorové shodě či sympatiích a toto oslovení má tak buď pozitivní, nebo negativní odstín. Můžeme často zaznamenat takovou negativitu, kterou je možné nazvat dokonce až verbální agresí. Vyhrocené konflikty můžeme obvykle zaznamenat při komunikaci fanoušků odlišných týmů ale zároveň i uvnitř komunity určitého týmu, pokud se například různí jejich názory na určité aspekty týkající se jejich oblíbeného týmu, případně pokud se do komunity vmísí nějaký „antifanoušek“.

6 Analýza slangových výrazů z diskuzí na internetu

6.1 Metodologie práce

Samostatné analýze předcházely teoretické kapitoly o slangu a o prostěsdělovacím stylu, které jsou stěžejními celky pro část praktickou. Pro vypracování teoretické části se staly klíčovými zdroji publikace *O českých slanzích* (1981) a *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů* (1971) od Jaroslava Hubáčka, *Současná česká stylistika* (2003) a její novější verze *Současná stylistika* (2008) od Marie Čechové a kolektivu a *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí* (2011) od autorek Světlý Čmejrkové a Jany Hoffmannové a kolektivu. Pro praktickou část práce jsou veškeré vědomosti získané prostudováním teoretických pramenů stavební jednotkou a tyto poznatky jsou dále aplikovány při následné analýze slangových výrazů.

V této části bude excerpovaný materiál sesbíraný v diskuzích na internetu podroben morfologickému, lexikálnímu a syntaktickému rozboru. Výňatky z diskuzí byly vyhledány a sesbírány na různých stránkách zabývající se fotbalovou rubrikou. Nejčastěji sesbíraný materiál pochází z portálů sport.cz, isport.blesk.cz, sport.cz/fotbal, eurofotbal.cz, idnes.cz/fotbal, gunners.cz, bilybalet.cz, forcabarca.cz a facebook.com/defenziva.

Internetová stránka gunners.cz byla založena pro české a slovenské podporovatele klubu Arsenal FC. Stránka bilybalet.cz je dedikována fanouškům klubu Real Madrid CF. Forcabarca.cz jsou webové stránky informující české a slovenské fanoušky o FC Barcelona. Facebooková stránka facebook.com/defenziva je zasvěcena fanouškům defenzivního fotbalu. Příspěvatelé si však spíše defenzivnímu stylu hry vysmívají. Ostatní zmíněné webové stránky jsou publicistickými portály zaměřenými na fotbalové odvětví. Bližší odkazy na internetové zdroje se objeví v seznamu použitých zdrojů.

Pro snazší orientaci v textu bylo sestaveno slovníkové heslo vycházející z příspěvku na internetu. Slova či slovní spojení vycházející z internetových příspěvků jsou řazena abecedně. Heslo se skládá z několika částí. Je tvořeno lemmatem, morfologickou informací, sémantickou definicí, excerpovaným výňatkem z diskuze (pro zachování autenticity bez gramatické a syntaktické úpravy textu) a bližší analýzou slova. U některých cizojazyčných lemmat, která byla přejata z cizích jazyků, je určen i jejich jazykový původ. Pro správnou interpretaci přenesených významů je potřeba znát primární význam slova, proto bylo využito *Českého etymologického slovníku* (2001) od Jiřího Rejzka a *Internetové jazykové příručky* spravované Ústavem pro jazyk český (ÚJČ AV ČR). Některé výrazy a jejich původ byly telefonicky konzultovány s jazykovou poradnou ÚJČ AV ČR. U některých výrazů je jejich význam

a původ pro zainteresované lidi v tomto sportovním odvětví jasný či je lze vyvodit z kontextu používání a nebylo tak třeba užívání žádného pramene pro jejich následnou analýzu.

Závěr analytické části shrnuje všeobecné chyby v textových komunikátech. Zjistíme, jakých chyb se komunikanti nejčastěji dopouštějí a zda mají vliv na porozumění textu. Také je v závěru sumarizováno, jakým nejčastějším způsobem slangové výrazy používané ve fotbale vznikají a zda dochází k jejich obměňování.

6.2 Analýza fotbalové slovní zásoby

Pro analýzu slova bylo vytvořeno slovníkové heslo. Pro snazší orientaci v textu se objevuje vedle lemmatu i morfologická informace. Pokud je výraz substantivem, nachází se v ní koncovka v genitivu (případně označení nesklonné – neskl., pokud nepodléhá deklinaci), označení, o který se jedná rod: rod mužský (m.), ženský (ž.) či střední (s.) a určení životnosti. U rodu mužského určujeme životnost (živ.) a neživotnost (neživ.). Některá slova jsou pomnožná (pomn.), mají tedy tvar množného čísla. Přídavná jména jsou označena jako adj. (z latinského názvu pro přídavná jména), slovesa zkratkou verb. (z latinského verbum neboli sloveso). Pokud se v příspěvcích vyskytuje víceslovné spojení, jsou uváděny morfologické informace ke členu řídícímu.

Pod sémantickou informací (význam) se nachází kurzívou označená výpověď pocházející z internetové diskuze. Pro zachování autenticity zůstal text bez morfologických či syntaktických úprav.

Slangové slovo či text, ve kterém se slovo objevuje, jsou blíže analyzovány v samostatném odstavci pod výňatkem. Analýza však necílí na všechny prohřešky proti spisovnosti, ty budou sumarizovány v závěru analytického rozboru.

U některých slov pro jejich porozumění je zapotřebí znát původ slova, jeho překlad a výslovnost. Výslovnost se objevuje v hranatých závorkách vedle lemmatu, jazykový původ v závorkách špičatých za morfologickou informací slova. Slova jsou přejímána nejčastěji z angličtiny (angl.), němčiny (něm.), španělštiny (šp.) a italštiny (it.).

6.2.1 Analytický slovníček

angličák -u, m. neživ.

význam: gól od tyčky branky

obránce i brankáře posadil na zadek a hodil tam angličáka

Pojem angličák nemá jistý původ. Pochází pravděpodobně z anglického fotbalu. Vzniklo metonymizací, protože tento typ gólu proslavil hráč z Anglie¹²⁷. Stejně tak můžeme slyšet pojem angličan. Jedná se o substantivum v mužském rodě neživotném, jak však můžeme vidět ve větě, kolísá mezi životností a neživotností. Zastává tu funkci předmětu ve 4. pádě (v akuzativu může mít tvar angličák i angličáka). V textu lze nalézt prvky odkazující ke snaze urychlit komunikaci (chybí velké písmeno na začátku věty a tečka uvozující konec výpovědi).

antifotbal -u, m. neživ.

význam: defenzivní styl fotbalu

s tímhle antifotbalem nemá v dnešním moderním fotbale šanci na zisk čehokoliv

Antifotbal je substantivum v mužském rodě neživotném, ve větě se objevuje v instrumentálu singulárního tvaru. Anti- je předpona přejatá z řečtiny, kterou lze přeložit jako „proti“, tedy značí nějaký opak. Defenzivní styl fotbalu není oblíbeným stylem hry, proto ke slovu fotbal bylo pomocí nepůvodní předpony (nemá český původ) vytvořeno slovo antifotbal. Toto pojmenování značí, že takový styl hry není „koukatelný“. Ve větě toto slovo zastává funkci předmětu. Pro urychlení komunikace autor nepíše iniciálu na začátku věty, ani interpunkci na konci věty.

aut -u, m. neživ. <angl.>

význam: vhazování míče od postranní čáry

Island'ani nám u nich dlouhými auty taky hodně zatopili. Neházeli sice rekordy, ale potíže jsme měli.

¹²⁷ <http://www.geocaching.cz/topic/27469-pro-fotbalisty-co-je-angli%C4%8Dan/>

Do češtiny přešlo z angličtiny (v překladu), mluvíme tak o přejímce. Ve větě znamená slovo aut vhazování míče od postranní čáry, která ohraničuje hrací plochu. Vzniklo tak univerbizací (autové vhazování → aut). Plní funkci příslovečného určení způsobu.

autobus -u, m. neživ.

význam: defenzivní styl fotbalu

Ty sprinty dozadu, aby byli v deseti za míčem...zmíněné zdvojení...totální autobus, ale stačilo to.

Autobus vznikl přejímáním z angličtiny (používají ho ve spojení se slovesem parkovat – parking the bus), kde však byl tento slangismus vytvořen metaforizací. Značí defenzivní fotbal, tedy představuje zaparkovaný autobus před bránou, a tudíž je těžké vstřelit gól. Syntakticky je věta zajímavá, došlo k vypuštění několika přísudků (ty sprinty dozadu, zmíněné zdvojení, totální autobus), proto spojení totální autobus můžeme považovat za eliptickou nevětnou výpověď. Také lze upozornit na tři tečky značící nedokončenou výpověď (apoziopese), objevuje se tu však typografická chyba – vynechání mezery po třetí tečce.

baletka -y, ž.

význam: hráč, který pobíhá po hřišti a neví, co dělat s míčem

pěkně si pozvy oba dva :-) Pilaře,protože to je baletka, která nehraje feir play

Označení baletka vzniklo metaforizací a odkazuje na hráče, který nesmyslně pobíhá po hřišti a neví, jakým způsobem kopnout do míče. V diskuzi se objevilo jako reakce na špatnou hru Pilaře a zastává funkci predikátu společně se sponovým slovesem být. V textu se vyskytují jak chyby gramatické (pozvy) a lexikální (feir play), tak i typografické (chybějící mezera za interpunkcí). Text není uveden iniciálou ani nekončí tečkou. V textu se vyskytuje i projev úsměvu pomocí emotikonu (avšak z kontextu věty je cítit ironie).

banán -u, m. neživ.

význam: označení pro gól

Ten Iwobiho banán nyní naprostá lahůdka, skvěle!!!

Banán jako označení pro gól je v češtině již dlouho. Vzniklo metaforizací. Tento pojem se původně používal pro prudkou střelu na bránu, která měla trajektorii tvaru banánu, význam se však přenesl na všechny typy vstřelených branek. Ve větě eliduje přísudek a také je vynechána věta vedlejší, proto je bez kontextu těžké porozumět. Banán však zastává funkci subjektu. Emocionalita výpovědi se projevuje množstvím vykřičníků na konci věty.

bek -a, m. živ. <angl.>

význam: obránce

Bořil je náš nejlepší bek.

Bek je přejaté slovo z angličtiny, které označuje obránce. Jedná se o maskulinum animatum (substantivum v rodě mužském životném). Ve větě tvoří společně se sponovým slovesem být predikát.

beton -u, m. neživ.

význam: defenzivní styl fotbalu

Brighton by při vedení i remíze hrál prakticky beton.

Slovo beton vzniklo metaforizací a ve fotbale značí defenzivní hru. Ve větě plní funkci objektu v akuzativu. Názvem města označuje autor příspěvku celý tým, jedná se tak o metonymii.

Bílý balet -u, m. neživ.

význam: přezdívka pro klub Real Madrid CF

Super články o historii Bílého baletu – díky

Bílý balet je označení pro tým Real Madrid CF. Vzniklo metonymizací. Slovo bílý odkazuje k jejich barvě dresu, balet k jejich ladné hře (poráželi soupeře s lehkostí). Z hlediska syntaktického lze mluvit o nevětné eliptické výpovědi neboli větném ekvivalentu.

blikanec blikance, m. neživ.

význam: dopuštění se nepovolené hry

Potenciální "blikance", zejména ve vyhocených utkáních a situacích, nešlo vyloučit.

Výraz blikanec vzešel metaforickým přenesením z citoslovce blik (citoslovce pro přerušování rozsvěcet a zhasínat). Blikanec je tedy označení pro dopuštění se nepovolené hry (přepnutí = bliknutí v hlavě). V komunikátu plní funkci subjektu.

bodlo -a, n.

význam: kopnutí do balonu špičkou nohy

prostě na bodlo nedám dopustit ale můj palec má opačný názor

Bodlo vzniklo ze slova bodat pomocí metaforizace, znamená to kop špičkou. Ve větě zastupuje funkci objektu v akuzativu.

bomber [bombr] -a, m. živ. <angl.>

význam: hráč, který střílí velké množství gólů

lukaku by byl bomber, je rychlý a nebezpečný...

Slovo bomber ve významu skvělý střelec pochází z angličtiny. Jedná se tedy o přejímku, která se však již zařadila do českého deklinačního systému. Je součástí predikátu.

boží ruka -y, ž.

význam: gól rukou Diega Maradony na Mistrovství světa ve fotbale 1986

jako více jak 50 let fanoušek Spurs a potažmo Anglie si samozřejmě pamatují hlavně tu "boží" ruku

Boží ruka je ustálené spojení a do češtiny se dostalo doslovným překladem ze španělštiny, kdy Diego Maradona po vstřeleném gólu rukou odpovídal novináři, že to byla ruka boží. Ruka zastává funkci objektu, slovo boží funkci atributu kongruentního. Slovo boží je uvedeno v uvozovkách, protože autor poukazuje na gól Maradony, ne Boha. Výpověď se odchyluje od

pravidelné větné stavby. Mohlo by se jednat o vsuvku (avšak musela by se doplnit interpunkce), nebo elipsu (není však jisté, který větný člen eliduje).

break [brejk] -u, m. neživ. <angl.>

význam: rychlý protiútok

Kdyby aspoň jednou obehrál hráče před velkým vápnem a narval míč do šibenice nebo by zakončil break po nějakém sprintu apod.

Break je přejaté slovo, které převzalo český deklinační systém. Do češtiny můžeme slovo přeložit jako zvrát - jedná se tedy o protiútok. V analyzované větě slovo break zastává funkci objektu v akuzativu. Ve větě eliduje příslovečné určení způsobu (gól → zakončil break gólem).

brejk -u, m. neživ. <angl.>

význam: rychlý protiútok

Ja tam tech naznaku brejku par videl, to ze to neumeli vyresit, je vec jina.

Brejku je přejaté slovo z angličtiny, které se graficky přizpůsobilo výslovnosti a které převzalo český deklinační systém, což můžeme dokázat na příspěvku (naznaku brejku - dativ singuláru maskulina inanimata). Do češtiny můžeme slovo přeložit jako zvrát - jedná se tedy o protiútok. V analyzované větě slovo brejk zastává funkci atributu nekongruentního.

catenaccio [katenačo] s., neskl. <it.>

význam: defenzivní styl fotbalu

Nenapsal bych to lépe, nikdy bych nevěřit, že se mi hra Itálie bude líbit. Kdo pamatuje catenaccio, ví o čem píšu.

Catenaccio je přejaté slovo z italštiny (v překladu závora či petlice) a ujalo se i ve slovníku fotbalových příznivců. Ve větě zastává funkci objektu.

cedník -u, m. neživ.

význam: brankář, který dostává hodně gólů

to je úroveň když to vyhraje cedník, který je před výhazovem..

Cedník je označení pro brankáře, který nevychytá góly. Vzniklo metaforickým přenesením významu. Příspěvek pochází ze starší diskuze, ve které autor komentuje výhru Petra Čecha v anketě Fotbalista roku ČR. Cedník označuje tedy osobu a ve větě je subjektem.

centr -u, m. neživ. <angl.>

význam: přihrávka od pomezí čáry do středu, do prostoru před soupeřovou brankou

každý centr buď letí půl hodiny nebo ho blokuje první hráč

Slovo centr se dostalo do češtiny přejímkou z angličtiny. Ze syntaktického hlediska se jedná o souvětí souřadné v poměru vylučovacím, avšak mezi větami chybí interpunkce. V první větě je subjektem, ve druhé na něj odkazuje zájmeno (ho blokuje).

csaplárova past -i, ž.

význam: v prvním poločase vedení 2:0, ve druhém poločase soupeř otočí zápas

Tak, a Csaplárova past nachystána.

Označení vzešlo od trenéra Josefa Csaplára. Vznikla metonymizací. Chybí přísudek (elipsa), jedná se tedy o eliptickou nevětnou výpověď.

černá svině -ě, ž., expr.

význam: vulgární označení pro rozhodčího

Ne nadarmo se jim říká černý svině.

Toto ustálené spojení, které vulgárním způsobem pojmenovává rozhodčího, vzniklo metaforizací. Dříve rozhodčí nosili černé dresy. Toto spojení se zachovalo i přesto, že rozhodčí dnes nosí jiné barvy dresů. Jedná se o nadávku, kterou často používají fanoušci, když nejsou

spokojeni s výsledkem a myslí si, že došlo ke křivdě. Ve větě slovo svině zastává funkci příslovecného určení způsobu, černý je použito obecně česky a je zde atributem kongruentním.

defenzivní štít -u, m. neživ.

význam: defenzivní záložník

Defenzivní štít by zůstal na Součka.

Slovní spojení defenzivní štít vzniklo metaforizací. Myslí se tím defenzivní záloha. Plní funkci subjektu.

desítka -y, ž.

význam: střední ofenzivní záložník

proč sem tahat na hostování další desítku, když pozice desítky se už tolik nehraje?

Označení desítka pro středního ofenzivního záložníka vzniklo metonymizací. Hráč na této pozici většinou na dresu nosí číslo 10. V první větě zastává funkci objektu, ve druhé je v pozici atributu nekongruentního.

devítka -y, ž.

význam: střední útočník, hráč na této pozici obvykle nosí na dresu číslo 9

Karim Benzema je nejlepší "devítka" na světě

Označení devítka pro středního útočníka vzniklo metonymizací. Hráč na této pozici většinou na dresu nosí číslo 9. Ve větě je součástí predikátu a je na něm závislý atribut kongruentní (nejlepší). Slovo devítka je označeno v uvozovkách, aby autor příspěvku zdůraznil, že slovo je slangové.

díra -y, ž.

význam: špatný brankář

V žádném komentáři, v žádné diskusi v Británii jsem nikdy neviděl komentář, že Čech je "průměrná díra".

Slovo díra vzniklo metaforizací a označuje brankáře, který předvádí špatný výkon. Autor příspěvku obhajuje výkony Petra Čecha, proto slovní spojení průměrná díra je v uvozovkách a naznačuje to, že si to, že si autor nemyslí, že to byl špatný gólman. Ve větě společně se sponovým slovesem být tvoří predikát.

driblink -u, m. než. <angl.>

význam: překonání soupeře pomocí individuální kontroly míče

predvedl krasny driblink ze strany

Driblink pochází z anglického slova dribling (v překladu kličkování), přizpůsobilo se částečně českému pravopisu a českému deklinačnímu systému. Ve větě zastává funkci objektu v akuzativu.

driblovat verb. nedok. <angl.>

význam: překonat soupeře pomocí individuální kontroly míče

S míčem je na tom líp než Auba, je schopen driblovat.

Driblovat pochází z anglického slova dribble (v překladu kličkovat), přizpůsobilo se českému konjugačnímu systému. Ve větě zastává funkci objektu v genitivu.

dřevák -a, m. živ., expr.

význam: hráč, který hraje špatně

Tady se najdou odvazlivci, kteri ty nase drevaky snad jeste chteji omlouvat!?

Dřevák do fotbalového slovníku se dostalo procesem metaforizace. Označuje hráče, který hraje špatně (těžkopádně jako dřevo). Ve větě zastává funkci objektu v akuzativu. Ve větě je vyjádřena emocionalita výpovědi pomocí interpunkce: vykřičníkem a otazníkem hned za sebou.

el clásico [el klásiko] s., neskl. <šp.>

význam: zápas týmů Real Madrid proti FC Barcelona

Jinak tým to celkove odmakal a jsem rad ze konecne jsme vyhrali el clasiko

El clásico ve španělštině je fotbalový zápas mezi kluby FC Barcelona a Real Madrid. Toto slovo bylo přejato a používá se i v češtině. V češtině slovo řadíme k neutřím, avšak španělská gramatika rod střední nerozlišuje. V příspěvku je slovo zapsáno chybně (i druhá vyslovovaná hláska k se píše jako c). Zastává funkci objektu. Ve větě používá 1. osobu množného čísla (vyhráli jsme), ačkoli není hráčem ani jednoho z klubů. Je však fanouškem, který se považuje za součást týmu (proto se i fanouškům říká 12. hráč).

fík -u, m. neživ.

význam: označení pro gól

Španělsko moje zlaté už nějaké fíky musíme tomu hnusu německému dát

Fík nemá jasný původ, s jistotou lze ale říct, že se jedná o metaforu. Může mít původ z posměšného gesta rukou, při kterém palec se umístí mezi ukazovák a prostředník (dostat gól jako něco posměšného), nebo ze slova flák (metafora vytvořená z citoslovce flák, které je označení pro ránu, ale i pro gól → záleží, které ze slov vzniklo jako označení pro skórování dříve). Ve větě dochází k inverzi (změnění slovosledu) - např. Španělsko moje zlaté, hnusu německému, fíky musíme dát. Ve větě plní funkci objektu v akuzativu.

filmovat verb. nedok. <angl.>

význam: předstírat faul

Pilař to hodně přifilmoval a to je možná to nejpodstatnější.... On prostě simuluje a to hodně a v každém zápase

Sloveso filmovat vzniklo pomocí metafory a znamená předstírat faul. Ve větě je rozšířeno o předponu při-, která mění slovesný vid a plní funkci predikátu.

Gólovka je pojem vzniklý univerbizací (gólová šance → gólovka), aby došlo k jazykové úspoře. V příspěvku není použita diakritika, chybí tedy i ve slově gólovka. Zastává pozici objektu v genitivu.

hattrick [hetrik] -u, m. neživ.

význam: tři góly jednoho hráče v jednom utkání

Nketiah svoji roli jako útočníka splnil dokonale , vždyť dal hattrick

Slovo se do češtiny dostalo přejímáním z angličtiny. Znamená vstřelení 3 gólů v jednom zápasu. Ve větě plní funkci objektu.

házená -é, ž.

význam: velké množství krátkých přihrávek

Asensio pěkný gól, tahle házená mu vyhovovala

Pro vznik tohoto slangismu byla použita metaforizace. V 1. větě souvětí eliduje přísudek, ve 2. větě se objevuje slovo házená ve funkci subjektu.

herečka -y, ž.

význam: hráč, který předstírá nebo hodně přehrává fauly

Největší herečky Ronaldo, Pepe a pulka narodaku Spanelska už jsou doma. Škoda, že to nevyslo i s Nymarem.

Slovo herečka vzniklo metaforizací, označuje totiž osobu, která předstírá často fauly. V příspěvku má funkci subjektu.

housle ž. pomn.

význam: prostrčení míče mezi nohama

šikovně povodil balón až do zakončení a dal housle brankáři.

Při hře na housle vzniká mezi paží a bokem mezera, a proto toto pojmenování se přeneslo i do fotbalového prostředí, kdy začalo označovat děj, při kterém hráč prostrčí míč mezi nohama soupeře. Ve větě je objektem v akuzativu.

hrát do kuchyně verb., nedok.

význam: snažit se dostat pomocí přihrávek až před prázdnou branku soupeře

Střílet za šestnáctkou, nehrát do kuchyně.

Víceslovný výraz hrát až do kuchyně byl vytvořen metaforicky. Útočící tým se snaží připravit gólovou šanci, jako je připravováno jídlo v kuchyni. V diskuzi chybí základní skladební dvojice, jedná se tedy o nevětnou výpověď - přesněji větný ekvivalent.

hrot -u, m. neživ.

význam: pozice středního útočníka

pro Artetu je hra s míčem důležitá, na tom hrotu naopak není až tak důležité kolik dáš přihrávek

Slangové slovo hrot značí pozici středního útočníka a výraz do fotbalu pronikl pomocí metaforizace. Hrot značí ostrou špičku (kopí, meč), na špici je i pozice středního útočníka, který dává gól. Ve větě plní funkci příslovečného určení místa.

hroťák -a, m. neživ.

význam: střední útočník

Cely roky jsme porad volali po poradnym hrotakovi, az se nim stal nakonec sam Karim.

Hroťák je označení pro útočníka, který hraje na středu a vzniklo univerbizací (hrotový útočník → hroťák). Ve větě plní funkci předmětu v 6. pádě (lokál).

jesle ž., pomn.

význam: prostrčení míče mezi nohama

jaký je v angličtině nejpoužívanější slovo pro housle (gajdy, jesle)???

Pojmem jesle označujeme žebřinové nebo žlabové zařízení na zakládání píce dobytku či lesní zvěři a mají většinou překřížené nohy: metaforicky se přeneslo i do fotbalu, kdy mluvíme o prostrčení míče mezi nohama. V diskuzi se objevuje v závorce, další slova jako housle a gajdy jsou jeho synonymy a vystupuje ve funkci předmětu ve 4. pádě.

kanonáda -a, ž., expr.

význam: velký počet gólů v zápase

Taky dobrá kanonáda

Kanonáda vychází ze slova kanon neboli dělo a pro přenesení významu byla použita metafora. Kanonem se dá vystřelit vícekrát za sebou, proto ve fotbale znamená vstřelení velkého počtu gólů. V komunikátu se jedná o nevětnou eliptickou výpověď, chybí základní skladební dvojice.

klepec klepce, m., neživ., expr.

význam: vysoká prohra

Ať je vlastníkem Hradce kdokoli, nic to nemění na tom, že o víkendu dostane od Boleslavi pěkněj klepec

Klepec vzniklo metaforicky od slova (vy)klepat, tedy utržit vysokou porážku. V souvětí plní funkci objektu v akuzativu.

klokani -ů, m. živ.

význam: Bohemians Praha

Gratulace klokanům. Snad je brzy uvidíme v první lize

Klokani je označení pro hráče a fanoušky týmu Bohemians Praha. Jelikož mají ve znaku klokana, pojmenování pro tým a jeho fanoušky bylo přeneseno pomocí metonymie. Komunikátu chybí základní skladební dvojice, proto je větným ekvivalentem.

kousek -u, m. neživ.

význam: jiné označení pro gól

Dostanou 3 kousky a pojedou s brekotem domů.

Kousek označuje gól a vzniklo metaforou. Ve větě zastává pozici objektu v akuzativu.

křídelník -a, m. živ.

význam: krajní záložník nebo útočník

sancho to je kridelnik ktery nam chybel dlouha leta

Křídelník se ve fotbale užívá pro označení fotbalisty hrajícího po stranách hřiště. Jedná se o překlad z angličtiny (winger) a zároveň o metaforizaci. Ve větě je psáno bez diakritiky a je součástí predikátu.

křídlo -a, s.

význam: krajní záložník nebo útočník

Valverde není křídlo, ten musí hrát zálohu. Na křídle jsou jeho schopnosti využity tak na 60%

Křídlo se ve fotbale užívá pro označení fotbalisty hrajícího po stranách hřiště. Jedná se o překlad z angličtiny a zároveň o metaforizaci. V 1. větě se nachází ve funkci predikátu společně se sponovým slovesem být. Ve 2. větě odkazuje na pozici hráče a slovo je příslovečným určením místa.

lajna -y, ž. <angl.>

význam: postranní čára

At svůj temperament využijou k broušení lajny tam a zpatky a ne na ty naprosto smesne gesta, simulace a rozcilovani.

Slovo lajna vzniklo přejímkou z anglického slovo line (= čára), avšak bylo počestěno a přijato do českého deklinačního systému. To, že se jedná o cizí slovo značí diftong -au-, který se vyskytuje právě ve slovech cizího původu či v citoslovkách. V komunikátu se vyskytuje jako atribut nekongruentní.

lávka -y, ž.

význam: střídačka

Fabinho na lávce, taky potěšil.

Při tvorbě tohoto slangismu došlo k mechanickému krácení (lavička → lávka). Ze syntaktické stránky eliduje v první větě přísudek, proto můžeme označit 1. větu hlavní za větu jednočlennou neslovesnou (neboli eliptickou nevětnou výpověď, ve které chybí predikát).

lobík -u, m. neživ., expr. <angl.>

význam: kopnutí míče vysokým obloukem za soupeře

lol jak to ronaldo zkoušel lobíkem

Slovo lobík je deminutivum slova lob, které do češtiny přešlo z angličtiny (lob v překladu znamená hodit vysokým obloukem). Věta vyznívá ironicky, jelikož na začátku věty se objevuje zkratka lol (laughing out loud - označení pro smích). Slovo lobík zastává funkci modální adverbiale.

mančaft -u, m. neživ. <něm.>

význam: tým

ať se mu vyhobani zranění a taky mumpreji, aby si v budoucnu zahrál za nějaký špičkový mancaft

Mančaft či manšaft pochází z němčiny, jedná se tedy o přejímku. Věta, ve které se slovo mančaft objevuje, však vykazuje překlepy, typografické chyby a absenci diakritiky právě v analyzovaném slově.

mariáš -e, m. neživ.

význam: spousta žlutých a červených karet v zápase

nevím, nevím, mě se zdálo, že připískával Spartě. To nebyl fotbal, ale Mariáš.

Mariáš odkazuje na přílišné rozdávání žlutých a červených karet hráčům za nesportovní chování během zápasu. Toto označení vzniklo metaforicky podle karetní hry mariáš. Autor příspěvku píše chybně mariáš s velkým iniciálovým písmenem, buď mu dělá autokorekci mobil, kde v minulosti psal toto slovo právě s velkým písmenem na počátku věty, nebo si myslí, že se jedná o vlastní jméno. Ve větě eliduje přísudek, přesto slovo mariáš můžeme považovat za součást predikátu.

namazat verb., dok.

význam: chybou vytvořit gólovou šanci pro soupeře

Dani namazal soupeři, obrana chybující

Sloveso namazat se ve fotbalovém slangu používá k označení gólové šance, které se hráč chybně dopustí a nahraje soupeři. Do fotbalového prostředí bylo přeneseno pomocí metafory, můžeme usuzovat, že se přeneslo z expresivního významu slovesa nabít, natlouci. V příspěvku se objevuje jako predikát, ve druhé větě analyzovaného souvětí eliduje přísudek.

narazit verb., dok.

význam: přihrát prvním dotekem bez zpracování míče

Benzema konečně narazil Hazardovi.

Sloveso narazit vzniklo metaforizací (ve významu střetnout se v pohybu s něčím) a ve fotbale značí přihrát si prvním dotekem bez zpracování míče. V komunikátu je přísudkem a je doplněn předmětem v dativu.

nůžky ž., pomn.

význam: odehrání míče kopem přes hlavu

Jednoznačně ty dvoje nůžky, za mě osobně o fous lepší Bale

Pojem nůžky vznikl metaforizací a znamená to odehrání míče kopem přes hlavu. Hráč při odehrání stříhne nohama (připodobnění k nůžkám). V konverzaci diskutér komentuje výsledek soutěže o nejhezčí gól roku, avšak dochází k vynechání přísudku (jedná se o eliptickou nevětnou výpověď).

ofsajdová past -i, ž.

význam: vysunutí obrané linie za účelem vystavení útočícího hráče do ofsajdu

Jen ať nehraje Krměčik. Hrál sice chvíli, ale jedinou akci zadrbal a z ofsajdový pasti se vrátil jako z hospody.

V případě analyzovaného příspěvku můžeme rozebrat hned dva fotbalové výrazy, ofsajd z anglického offside (mimo hru), a slovo past vzniklé metaforizací. Označujeme tím situaci, při které dochází k vysunutí obranné linie za účelem vystavení útočícího hráče z druhého týmu do ofsajdu. Ve větě zastává funkci poziční adverbialé.

oil clásico [ojl klásiko] -a, s.

význam: zápas týmů Paris Saint Germain (PSG) proti Manchester City

Třeba se zase setká City s PSG a uvidíme je v Oil Classicu

Oil clásico i oil derby pojmenovává stejnou situaci. V případě spojení oil clásico se jedná o přejímku vzniklou částečně z angličtiny (oil = ropa) a částečně ze španělštiny (clásico = derby). Oba pojmy byly vytvořeny metonymizací. Značí zápas PSG proti Manchester City, které vlastní ropní magnáti. Víceslovný termín oil clásico můžeme částečně řadit k českému deklinačnímu systému, ke kterému inklinuje koncovka -o. Považujeme ji za koncovku středního rodu. Ve větě zastává funkci příslovečného určení místa. Autor příspěvku použil pro slovo clásico anglický zápis. Tento termín lze považovat za relativně nový, můžeme ho označit za neologismus.

oil derby [ojl derby] s., neskl.

význam: zápas týmů Paris Saint Germain (PSG) proti Manchester City

Oil derby

Uživatel pouze pod článkem týkající se reportáže zápasu Paris Saint Germain a Manchester City označil zápas jako oil derby. Oil derby i oil clásico pojmenovává stejnou situaci. Spojení oil derby bylo přejato z angličtiny a bylo vytvořeno metonymizací. Značí zápas týmů PSG proti

Manchester City, které vlastní ropní magnáti. Oil derby řadíme k nesklonným neutřům. V příspěvku je větným ekvivalentem.

oraniště -e, s.

význam: nezpůsobilý terén pro hru

v Jablonci měli super pažit a pak nasněžilo a hned tam byl zápas, dneska vidíme jaký je v Jablonci oraniště

Oraništěm se myslí fotbalové hřiště, které není řádně připravené pro hru. Bylo přeneseno na základě podobnosti, tedy metaforicky. V souvětí se objevuje jako objekt ve 4. pádě.

oranžáda -y, ž.

význam: označení pro nizozemský národní tým

Kluci, na oranžádu, jsme historicky často měli, věřím, že je dáme a půjdeme do čtvrtfinále

Slovo oranžáda bylo vytvořeno metonymizací a ve fotbale označuje nizozemský národní tým podle jejich barvy dresů. Slovo vzniklo z francouzského orangé (pomerančové barvy). Jedná se o femininum substantiva v singuláru. V analyzovaném souvětí zastává funkci objektu v akuzativu, avšak je nesmyslně odděleno čárkou od hlavní věty. V příspěvku se objevují typografické chyby - absence mezer za interpunkcí a tečky na konci věty.

palič -e, m. živ.

význam: hráč, který neproměňuje gólové příležitosti

Nejhorší palič na světě Werner

Označení hráče, který neproměňuje góly, vzniklo univerbizací (hráč pálící šance → palič). V příspěvku je větným ekvivalentem, chybí predikát.

patička -y, ž.

význam: odehrání míče patou

ale pěkná patička

Příspěvek se objevil jako reakce na komentář: taký hlupy gol. Označení patička vzniklo metonymizací a jako deminutivum od slova pata. Používá se ve smyslu odehrání míče patou. Komunikát je nevětnou eliptickou výpovědí.

pažit -u, m. neživ.

význam: travnatý hrací povrch

Výběr Bahnajnu hraje na domácím pažitu...

Pažit označuje ve fotbale travnatou hrací plochu. Jedná se o maskulinum inanimatum substantiva v singulárovém tvaru v lokálu. Vzniklo metaforizací. Mělo by označovat krásně upravené hřiště, avšak často bývá v diskuzích použito ironicky, viz analyzovaná věta (příspěvek se nacházel pod obrázkem hřiště částečně pokrytého sněhem během fotbalového zápasu v Brazílii) Slovo pažit ve větě zastává funkci příslovečného určení místa (adverbiale loci).

pencl -e, ž.

význam: penalta

Škoda pencl, zrovna když jsme se trochu dostali do tlaku.

Slovo pencl vzniklo mechanickým krácením ze slova penalta. V textu je součástí nevětné eliptické výpovědi.

pentle -e, ž.

význam: penalta

Ještě že Thibo pentle umí

Slovo pentle vzniklo mechanickým krácením ze slova penalta. Ve výpovědi je předmětem ve 4. pádě.

pětka -y, ž.

význam: penalta

To bude přča až rozhodčí tu pětku pískne stejně i když na videu to bude evidentní i z Jupitera, že tam "kontakt nebyl".

I pětka je pojmenování pro penaltu, avšak na rozdíl od výše zmíněných pojmenování bylo přeneseno pomocí metafory. Penalta se kope ve vzdálenosti cca 10 metrů od brány a pětka je původně označení pro bankovku platící pět zlatých, dnes by byla její hodnotou desetikoruna. V komunikátu plní funkci předmětu v akuzativu.

placírka -y, ž. <něm.>

význam: přízemní kop plochou stranou nohy

Toni Kroos = placírka

Slovo placírka vychází z německého platzieren (= umístit). V komunikátu tímto slovem označuje hráče Toniho Kroose, který nejčastěji hraje přízemní kopy plochou stranou nohy. Vytváří tak metonymické označení pro tohoto hráče.

plichta -y, ž.

význam: nerozhodný výsledek

Opět nic neřešící plichta... Kamerun Brazílii nedá a Srbové si to daj o druhej flek se Švýcarskem

Plichtou ve fotbalovém prostředí je myšlen nerozhodný stav utkání. Slovo je přejato ze středohornoněmčiny a tudíž si můžeme odvodit, že se používá v češtině již dlouhá léta. Co se týče příspěvku, jedná se o nevětnou eliptickou výpověď.

prales -a, m. neživ.

význam: úplně nejnižší liga

Rodrygo je druhý Viní dobře je Florentino koupil z pralesa

Pralesem ve fotbale metaforicky značíme nejnížší ligu fotbalu, tam, kde chybí finanční prostředky a nehraje se kvalitní fotbal na vysoké úrovni. V komunikátu je příslovečným určením místa.

presink -u, m. neživ.

význam: vyvíjení tlaku na protihráče

Bez Kroose ta hra nemá žádnéj řád a dělá nám problémy nevelký pressing Osasuny.

Presink je přejato z angličtiny ze slovesa press (v překladu tlačit). Používá se počeštěná forma s koncovým -k a slovo je začleněno do deklinačního systému češtiny. V příspěvku na internetu má však anglickou podobu s dvěma -s a koncovou hláskou -g. Slovo pressing zde plní funkci subjektu.

průchod'ák -u, m. neživ. expr.

význam: špatná obrana

Asi protože byl děravej jak cedník a působil jak průchod'ák. Vždycky jsem z něho kvetl.!

Průchod'ákem označujeme špatnou obranu hráče, slovo vzniklo pomocí metafory. Hráč u sebe míč neudrží a "projde" kolem něho. Ve větě je doplňkem a je závislé jak na přísudku, tak také na podmětu.

přímák -u, m. neživ.

význam: přímý volný kop

Až bude s jeho excelentní koupací technikou zahrávat přímáky dál než 25m od brány

Slovo vzniklo univerbizací (přímý kop → přímák). Ve větné výpovědi plní funkci objektu v akuzativu.

pumelice -e, ž., expr.

význam: prudká střela na bránu

Super hráč jeho pumelice jsem měl rád.

Pumelice vzniklo od slova puma (myslí se tím bomba) a tento výraz se začal uplatňovat pro označení prudké střely na bránu. Vzniklo metaforizací. Ve výpovědi plní funkci objektu.

rabona -y, ž. <šp.>

význam: technika kopu, kdy je kopací noha překřížena za stojnou nohou

Jinak se moc nedivím, že se rabona v Evropě skoro nepoužívá, jelikož není moc účinná a jde tak víceméně o zpestření.

Rabona je španělské slovo, které znamená „ulévat se ze školy“ a bylo použito k popsání fotbalové finty, kterou mimo jiné použil hráč Infante. V diskuzi zastupuje funkci podmětu.

redka -y, ž. <angl.>

význam: červená karta

a pokud dostal Eddie červenou, v tom případě tady měla být také redka.

Slovo redka je označení pro červenou kartu. Do fotbalu se toto slovo pravděpodobně dostalo abreviací z anglického spojení red card a vzniklo tak zkratkové slovo začleněné do českého deklinačního systému. Ve druhé větě souvětí je subjektem.

robinsonáda -y, ž.

význam: dlouhý skok brankáře po letícím míči

Z hlediska té utahanosti v brance měl byste se v ní chovat rozumněji - žádné prudké pohyby, běh a už vůbec ne robinsonády.

Odvozuje se od legendárního fotbalového brankáře Jacka Robinsona, který dělal dlouhé skoky za letícím míčem při zákroku. Je tedy utvořeno pomocí metonymie a následnou univerbizací (Robinsonův skok → robinsonáda). Ve větě je součástí výčtu toho, co by brankář neměl dělat. Po přečtení diskuze je ale jisté, že se jedná o ironii.

ronaldinhovka [ronaldiňovka] -y, ž.

význam: klička podle hráče Ronaldinha

Ty vole, Dest Ronaldinhovku jak nic

Název ronaldinhovka se používá pro označení kličky, kterou se proslavil hráč Ronaldo de Assis Moreira (Ronaldinho). Slovo vzniklo metonymizací (Ronaldinhova klička) a následně univerbizací (Ronaldinhova klička → ronaldinhova). Co se týče příspěvku, jedná se o nevětnou eliptickou výpověď (např. umí ronaldinhovku). Příspěvatel pro označení kličky používá velké počáteční písmeno, pravděpodobně proto, že označení pochází z vlastního jména.

řezník -a, m. živ.

význam: hráč, který opakovaně fauluje ostrými zákroky

Já se hlavně bojím zranění, protože řezníci jsou toho víc než schopní.

Řezník je označení pro hráče, který opakovaně fauluje ostrými zákroky. Bylo utvořeno metaforizací (porážet/zabíjet zvířata → porážet hráče k zemi). V druhé větě analyzovaného souvětí subjektem.

sešívání adj.

význam: tým Slavia Praha nebo jeho fanoušci

Lohták je sešíváný fanatik, co dává mračouny všem slušným spartanům

Stejně jako klokani označují klub Bohemians Praha, slovo sešívání označují hráče a fanoušky klubu Slavia Praha. Označení vzniklo metonymizací podle dresů, ve kterých hráči hrají. Komunikát se skládá z jedné věty hlavní, z druhé vedlejší. V hypotaktickém (podřadném) souvětí je výraz použit jako adjektivum, jež značí přívržence klubu. Zastává funkci atributu kongruenčního.

sólista -y, m. živ. <it.>

význam: hráč, který nepřihrává ostatním

Ronaldo je sólista v týmu Real Madrid - nejdřív jeho góly a pak teprve klub.

Sólista je přejatým slovem z italštiny ze slova solo (v překladu sám). Ve větě společně se sponovým slovesem být tvoří predikát.

standardka -y, ž.

význam: standardní situace (rohový kop, přímý kop apod.)

až bude pravidelně bránit standartky ve vlastním vápně

Standardka vznikla univerbizací (standardní situace → standardka). Ve větě funguje jako objekt v akuzativu. Slovo je ve výňatku chybně zapsáno (tak, jak se vyslovuje → asimilace znělosti).

stará dáma -u, m. neživ.

význam: přezdívka pro tým Juventus Turín

Samozřejmě je to i přestárnutým týmem, kdy se to sešlo, ale vždycky to byla stará dáma

Stará dáma je označení pro tým Juventus Turín. Tato přezdívka vznikla metonymizací. První fanoušci přezdívali klubu dáma. V pozdějších letech k dámě přibylo přízvisko „stará“. Jednalo se o narážku na věk tehdejších hráčů. Ve větě slovo dáma společně se sponovým slovesem být plní funkci predikátu, stará je přívlastkem shodným.

střed'ák -a, m. živ.

význam: záložník

at uz je leto a ten Bale odejde protoze divat se na to jak po place beha misto kridla stredak boli

Střed'ákem se myslí pozice středního záložníka a pojmenování vzniklo univerbizací (střední záložník → střed'ák). Ve výpovědi se vyskytuje ve větě vedlejší předmětné ve funkci subjektu.

šajtle -e, ž.

význam: střela nebo přihrávka vnější částí nártu

Šajtle jak od Suarezze :)

Slovo šajtle vzniklo přejímkou z německého die Seite (strana). Značí kop do míče vnějším nártem. Z hlediska syntaktického se jedná se o nevětnou eliptickou výpověď. Emoce spokojenosti je vyjádřena pomocí emotikonu.

šestnáctka -y, ž.

význam: velké vápno

Štřílet za šestnáctkou, nehrát do kuchyně.

Šestnáctka je označení pro velké vápno a vzniklo metonymizací (od brány vzdálené 16, 5 metru). V diskuzi chybí základní skladební dvojice, jedná se tedy o nevětnou výpověď - přesněji větný ekvivalent.

šibenice -e, ž.

význam: horní roh branky

Kdyby aspoň jednou obehrál hráče před velkým vápnem a narval míč do šibenice nebo by zakončil break po nějakém sprintu apod.

Šibenicí je myšleno místo mezi horní a boční tyčkou branky (horní roh). Výraz byl vytvořen pomocí metafory na základě podobnosti. Zastupuje funkci příslovečného určení místa.

šlapák -u, m. neživ., expr.

význam: zasažení soupeře podrážkou kopačky

Mě na celé situaci vadí posuzování šlapáků obecně.

Slovo šlapák vzniklo univerbizací za účelem jazykové úspornosti (šlápnutí na nohu → šlapák). Ve větě funguje jako atribut nekongruentní.

špílmachr -a, m. živ. <něm.>

význam: technicky vybavený hráč, který tvoří hru týmu

Darida hodně kazí a neplní dobře roli špílmachra.

Slovo vzniklo přejímáním z německých slov Spiel = hra a Macher = tvůrce. Je to tedy takový hráč, který udává tempo týmu a určuje způsob hry. V příspěvku plní funkci atributu nekongruentního.

štitový záložník -a, m. živ.

význam: defenzivní střední záložník

nejde o goly ale o to ze mel prijít stitovy zaloznik

Toto označení pro defenzivního středního záložníka vzniklo přenesením významu pomocí metafory (štít = obrana). Ve druhé větě souřadného souvětí je psáno bez diakritiky a zastává funkci subjektu.

Tiki-Taka -y, f.

význam: herní styl založený na velkém množství krátkých přihrávek

A pak se za cas vratila tiki taka a vyhravali jsme.

Výraz pochází ze španělského tiqui-taca (pravděpodobný překlad sem a tam), mluvíme tak o přejímce. Výraz autor příspěvku píše zvlášť, avšak lepší by ho bylo napsat dohromady či se spojovníkem. V první větě souvětí plní funkci subjektu.

ťukes -u, m. neživ., expr.

význam: nahrávky na jeden dotek

Na žádný ťukes nemáte...

Slovem ťukes vyjadřujeme krátké přesné nahrávky po zemi na jeden dotek. Vzniklo metaforizací z citoslovce. Jedná se o nedokončenou výpověď, proto je ukončena třemi tečkami. Zastává funkci objektu.

tulipáni -ů, ž.

význam: označení pro nizozemský národní tým

Když budou hrát jak proti Skotům, tak "Tulipani" nemají šanci.

Slovo tulipáni bylo vytvořeno metonymizací a ve fotbale označuje nizozemský národní tým podle jejich národní květiny. Autor příspěvku jej označil uvozovkami, aby upozornil na přenesení významu, zároveň nad -a- chybí diakritika. Slovo vzniklo z tureckého tülband (turban). Jedná se o maskulinum animatum substantiva plurálového tvaru v nominativu. Ve větě zastává funkci subjektu.

tutovka -y, ž. <it.>

význam: jednoznačná šance

Tady je konečná a nebyť se Skoty Vaclíka (vychytil pět tutovek), tak už jsme doma jako Slováci

Slovo tutovka je femininum substantiva, v analyzované větě v akuzativu plurálového tvaru. Jedná se o jednoslovný název, který vznikl z latinského totus (celý, všechno) a jedná se o slovo časově i expresivně bezpříznakové. Bylo vytvořeno univerbizací (tutová šance/gól → tutovka). Ze syntaktického hlediska je slovo použito ve větě, která je parentézou v jiném textu a je oddělena závorkou, avšak zde se objevuje typografická chyba, protože mezi závorkou a slovem se objevuje mezera. Ve větě zastává funkci objektu.

ulička -y, ž.

význam: přihrávka mezi dvěma a více obránci ze strany nabíhajícímu útočníkovi

Jinak česká ulička je samozřejmě fenomén, i já, ve vsí skromnosti, ji velice často používám.

Metaforickým přenesením významu také vznikl slangový pojem ulička. Jedná se o přihrávku mezi několika obránci. V projevu plní funkci subjektu.

útočit do plných verb., nedok.

význam: útočit proti zformované obraně soupeře

Vždy necháme Real vrátit a útočíme do plných.

Slovní spojení útočit do plných vzniklo pro jazykovou úspornost univerbizací (útočit do plně zformované obrany → útočit do plných) a znamená útočit proti plně zformované obraně soupeře. Sloveso je predikátem, do plných na slovese závislé příslovečným určením způsobu.

vingl -u, m. neživ. <něm.>

význam: horní roh branky

Hlavně Pepé trefil ten vingl pravačkou, ne?

Vingl je přejímka z němčiny a značí horní roh branky. Je součástí zjišťovací otázky (očekává se odpověď ano či ne). V tázací větě je předmětem v akuzativu.

volej -e, m. neživ. <angl.>

význam: zásah do míče v letu před dopadem na zem

Volej Zidana je i po letech jeden z nejkrásnějších okamžiků fotbalu.

Slovo volej je anglického původu (volley) a znamená úder do míče v letu bez dopadu na zem (původně v tenisu). Slovo tedy bylo do češtiny přejato z cizího jazyka a přizpůsobilo se české deklinaci. Jedná se o maskulinum inanimatum substantiva v singulárovém tvaru v nominativu. Ve větě zastává funkci subjektu.

vykartovat verb. dok.

význam: nehrát zápas z důvodu obdržení karet za nedovolené zákroky

Slabý článek Bořil se vykartoval sám

Sloveso vykartovat se je ve větě přísudkem. Jedná se o univerbizaci (dostat kartu/y → vykartovat se).

vzít přes párky verb. dok.

význam: faulovat

Bestic ho vzal proste trochu pres parky a Stresta se hned rozcilil.

Pro označení faulu vznikl víceslovný název vzít někoho přes párky. Slovem párky jsou metaforicky vyjádřeny nohy. V komunikátu chybí diakritika, v souvětí souřadném je součástí první věty hlavní a ve větě funguje jako predikát (vzal) a modální adverbiale (přes párky).

zabiják -a, m. živ., expr.

význam: útočník, který proměňuje většinu šancí

Rychlost na křídlo sice už nemá, ale do vápna je to furt zabiják.

Koncovka -ák odkazuje na expresivitu substantiva. Pojmenování vzniklo metaforizací slova. Ve větě je součástí predikátu.

zad'our -a, m. neživ., expr.

význam: defenzivní styl fotbalu

Hlavně žádné šachy a řeckého ostudného zad'oura.

Slovo zad'our je z morfologického hlediska substantivum v singulárovém tvaru mužského rodu neživotného (maskulinum inanimatum), avšak v analyzované větě dochází ke zživotnění jména (vzor pán). Z hlediska lexikálního se jedná o jednoslovné pojmenování, které je časově bezpříznakové, koncovka -our značí expresivitu výrazu, jež má záporné citové zabarvení (defenzivní fotbal není populární). Bylo vytvořeno tak, aby došlo k jazykové ekonomii, tedy univerbizací (hra vzadu → zad'our). Z hlediska syntaktického ve větě dochází k elipse přísudku, avšak z kontextu je patrné, že slovo je předmětem (objektem) v akuzativu.

základ -u, m. neživ.

význam: základní sestava

Ale i naši náhradníci jsou o parník kvalitnější než základ Osasuny

Slovo základ pro označení základní sestavy vznikl univerbizací (základní sestava → základ).
Ve větě je použito bez diakritiky. Zastupuje funkci příslovečného určení míry.

zavěsit verb., dok.

význam: vstřelit gól

mohl zavěsit nebo nahrávat na lépe postaveného spoluhráče.

Ve větě je sloveso zavěsit součástí přísudku (predikátu) slovesného s modálním slovesem. Je tedy plnovýznamovým slovesem věty. Bylo vytvořeno metaforicky.

zed' zdi, ž.

význam: seskupení hráčů při přímém kopu

až bude pravidelně chodit do zdi

Slovo zed' vzniklo pro označení postavení hráčů vedle sebe v těsné blízkosti tak, aby při přímém kopu nemohli dostat od protihráče gól. Bylo vytvořeno metaforizací. Ve větě se objevuje v lokálu jednotného čísla a zastává funkci příslovečného určení místa (adverbiale loci).

zidanovka -y, ž. <alž.>

význam: klička podle hráče Zinédina Zidana

Tak jsem dnes ráno tu "zidanovku" viděl ve zprávách v TV

Zidanovku můžeme vysvětlit jako typ kličky, kterou se proslavil fotbalista alžírského původu Zinédine Zidane. Pojem vznikl tedy metonymizací (Zidanova klička) a následně univerbizací (Zidanova klička → zidanovka). Ve větě zastává funkci objektu v akuzativu. Autor příspěvku použil uvozovky, aby naznačil posměch (článek, pod kterým se objevil příspěvek, vychvaloval kličku hráče a označil ji za zidanovku).

žolík -a, m. živ. <angl.>

význam: střídající hráč, jehož cílem je otočení nepříznivého stavu

navíc Morata byl fantastickéj žolík letos dával dost golů na to kolik toho odehrál

Žolík je metaforicky přenesené pojmenování na základě stejné/podobné funkce. Ve větě je součástí přísudku a pojí se se sponovým slovesem.

6.3 Shrnutí analýzy

V diskuzích týkajících se tematiky fotbalu se často používá slang, tedy lexikální jednotky, které jsou společné pro určitou skupinu uživatelů, jež jsou spojeni určitým zájmovým nebo profesním prostředím, v tomto případě jeví zájem o fotbal. V těchto diskuzích je možné zaznamenat mluvenost, synonymičnost, vysokou míru expresivity, eliptičnost, snahu o jazykovou úspornost, stejně tak jednoznačnost.

V úmyslu bylo sesbírat co největší počet dat (komunikátů). Tato práce sčítá 107 hesel, což není sice malé číslo, ale chybí v ní spousta dalších slangových výrazů, které se ve fotbalovém prostředí používají. Je pravděpodobné, že v některé z diskuzí se vyskytují, ty však nebyly nalezeny. Na některých stránkách dochází k promazávání diskuzí staršího data, aby se uvolnilo místo na úložišti daných stránek, o to víc bylo prohledávání internetových příspěvků pod články s fotbalovou tematikou ztěženo. Velmi často příspěvatelé do těchto diskuzí používají neutrální výrazy, které nelze přiřadit k slangovému lexiku. Pod publicistickými články může docházet také k agresivnímu jednání vůči druhé osobě, která nevyznává stejné názory a mnohdy je fanouškem jiného týmu. V takových příspěvcích se většinou slangismy nevyskytují, ačkoli aktéři diskuze se v ní velmi expresivně vyjadřují. V některých diskuzích může přejít komunikace k jinému tématu, např. k politice. Tématem práce bylo však vyhledávat slangovou mluvu na diskuzních fórech, proto nebyla použita jiná metoda k získání komunikátů prostřednictvím funkčního stylu.

6.3.1 Tvorba analyzovaných fotbalových výrazů

V průběhu pročítání jednotlivých fotbalových diskuzí je možné si nejčastěji povšimnout výrazů, které byly vytvořeny transpozičním metaforickým postupem. Metafora je nástroj, který se hojně používá v rámci onomaziologického postupu při obohacování slovní materie slangu (viz 2.2.2 Transpoziční postupy). Určité výrazy se v těchto diskuzích vyjadřují opisem, velmi často v případech, kdy neexistuje obecné názvosloví, popř. kdy toto názvosloví není zastoupeno dostatečně odbornými výrazy. Vezměme si příklady, např. slova *pumelice* ve smyslu prudké rány nebo *šibenice*, čímž se myslí horní roh branky. Motivace pro toto metaforické přenášení

může být např. snaha o výraznost, nutnost vyjádřit nadsázku, humor, anebo také jde o tvar či funkci daného slova.

S metonymizací (viz 2.2.2 Transpoziční postupy) se oproti metaforizaci ve fotbalových diskuzích setkáváme méně často. Je to v případech, kdy na základě přenesení pojmenování na skutečnost, která se pojí s nějakou prostorovou, časovou, kvalitativní či jinou souvislostí nebo soumezností. S určitou mírou ji můžeme v některých případech připodobnit k elipse. Základní motivací k tomuto nástroji tvoření slov je snaha svůj projev zestručnit, i na úkor expresivních vyjádření. Jako příklad můžeme z diskuzí vybrat výraz *patička*, je zestručněný, a znamená hrát míč pomocí paty. Slova jako *tulipáni*, *sešívání* nebo *klokani*, kterým pojmenováváme jednotlivé fotbalové celky na základě našich vědomostí, můžeme také zařadit ke slovům tvořených pomocí metonymie, protože bez znalosti souvislostí nezjistíme a nepochopíme, o jaké týmy se jedná.

Dalším transpozičním postupem, který byl použit k tvorbě slangismů a kterého lze v analyzovaných slovech vyhledat, je přejímání z cizích jazyků (viz 2.2.2 Transpoziční postupy). Pojmenování byla většinou přejata z angličtiny (př. *lajna*, *ofsajd*, *oil derby*), která má v dnešní době velký vliv na vznik nových slov v češtině. Našli jsme i starší výrazy jako např. *šajtle*, která vznikla z němčiny, fotbalový slang ovlivnily ale i další jazyky, především španělština a italština. Příkladem můžou být fotbalové výrazy *rabona*, *sólista* nebo *catenaccio*.

Dalším postupem, kterým jsou tvořeny slangové výrazy, je univerbizace (viz 2.2.3 Transformačně-transpoziční postupy). Pro univerbizaci je důležitá jazyková úspora, proto z víceslovného spojení vzniká pouze jednoslovný výraz. Jako příklad si můžeme uvést přímý kop, ze kterého vzniklo slovo přímák. Výraz je podstatným jménem stejně jako slovo základové (kop). Takový postup by měl být dodržen u všech výrazů vzniklých univerbizací.

Nejmenší počet zastoupení v následné analýze mají slova tvořená abreviací. Může se jednat buď o zkratku tvořenou iniciálami či slabikami (tzv. zkratková slova). Zkratková slova se začlenila do českého deklinačního systému. Takovým příkladem může být pojem *redka*, který je tvořen anglickým jednoslabičným slovem *red* = červená a z první slabiky ze slova karta (*card*).

Ve fotbalových diskuzích je možné narazit také na víceslovné výrazy (viz 2.2.2 Transpoziční postupy), které jsou na bázi spojení minimálně dvou existujících slov ve víceslovné pojmenování nového, specifického výrazu. Z takových výrazů se pak stávají termíny, které jsou užívány samostatně. Tento způsob vyjadřování se tak často ve fotbalovém slangu nepoužívá, resp. nebyl ve fotbalových diskuzích tak často zaznamenán. Navíc by byl v rozporu s tím, čemu se říká jazyková ekonomie. Nicméně tak vznikají frazeologická spojení,

kteřá se ve slangové diskuzi či řeči využívají k vystižení nějaké specifické činnosti. Příkladem může být termín *dvanáctý hráč*, což je označení pro skupinu fanoušků určitého týmu. Nebo můžeme jako příklad uvést také termín *malá domů*, což vyjadřuje přihrávku vlastnímu brankaři. Vidíme tak ustálenou a minimálně dvouslovnou kombinaci slovních druhů, které se vyznačují tím, že alespoň jeden z nich disponuje v daném významu schopností spojovat se s jinými slovními druhy pouze omezeně nebo v určité kombinaci. Ani jeden z výše zmíněných příkladů však nebyl zaznamenán v internetových diskuzích.

6.3.2 Specifika komunikace ve fotbalových diskuzích

Diskuze na internetu vzniká většinou spontánně, v rychlosti a pod tíhou emocí. Nejen tyto faktory, ale i další jako věk, pohlaví, povolání, jazyková kultivovanost a vzdělanost mohou přispívat k vysoké chybovosti, ale také ke snaze o jazykovou úspornost v diskuzních příspěvcích. Jevem pro jazykovou úsporu, se kterým se nejčastěji setkáváme, je elipsa.

Elipsa je syntaktickým prostředkem. Jedná se o vypuštěnou část věty, která je čtenáři/posluchači známa z jejího kontextu. Elidovat může jakýkoli větný člen, např. podstatné jméno ve funkci předmětu viz. *a pokud dostal Eddie červenou, v tom případě tady měla být také redka*. Z kontextu je patrné, že ve výpovědi je vypuštěno slovo karta. Elidovat může i sloveso ve funkci přísudku: *Nejhorší palič na světě Werner*. Chybí sponové sloveso být.

Dalším jevem, kterým komunikanti šetří čas, je psaní bez diakritiky a interpunkce. V případě diakritiky můžeme usuzovat, že se jedná o časovou úsporu (*Bestic ho vzal proste trochu pres parky a Stresta se hned rozcilil.*), u interpunkce však není zřejmé, jestli autor umí správně interpunkci používat nebo zda se dopouští chyb v členění textu neúmyslně. V obou případech však můžeme říci, že chybovost v interpunkci značně tíží interpretaci textu. Jako příklad si uveďme větu *Rodrygo je druhý Viní dobře je Florentino koupil z pralesa*. Pokud někdo neví, že Viní je jméno hráče a ne sloveso, mohl by text interpretovat chybně i přesto, že jméno začíná iniciálou. Z důvodu urychlení komunikace většina komunikantů také zapomíná na interpunkční znaménka na konci vět, zejména teček.

Pro rychlejší časovou úsporu někteří diskutéři nerozlišují obecné a vlastní názvy (*lol jak to ronaldo zkoušel lobíkem*) ani nepíší velké písmeno na začátku každé věty (*navíc Morata byl fantasticej žolík letos dával dost golů na to kolik toho odehrál*).

Jelikož se jedná o texty většinou nepřipravené, spontánní, autoři si je po sobě často nepřečtou, takže texty objevující se v diskuzích na internetu vykazují značný počet chyb.

V komunikátech se objevují gramatické chyby, většinou se jedná o špatné skloňování zájmena já (*Mě na celé situaci vadí posuzování šlapáků obecně.*), chybné skloňování přídavných jmen (*At svůj temperament využijou k broušení lajny tam a zpatky a ne na ty naprosto smesne gesta, simulace a rozcilovani.* – může se jednat o přílišnou snahu o spisovnost, kdy autor nechtěl toto adjektivum vyskloňovat obecně česky, nebo o vyšinutí z větné stavby, kdy chtěl původně napsat pouze směšné simulace), zápis slova tak, jak se vyslovuje (*až bude pravidelně bránit standartky ve vlastním vápně* – v tomto případě došlo k asimilaci znělosti) chybný zápis slova cizího původu (*Jinak tym to celkove odmakal a jsem rad ze konecne jsme vyhrali el clasiko*) nebo o chyby v i/y (*pěkně si pozvy oba dva :-)* Pilaře, protože to je baletka, která nehraje feir play).

V diskuzích na internetu se s vysokou početností objevují i chyby syntaktické. Nejčastější chybou je již zmíněná interpunkce, která může mít vliv na správné porozumění textu. Další chybou, která je důsledkem přiblížení k mluvenosti prostředředlovacích textů je vyšinutí z větné stavby. Příkladem může být věta: *jako více jak 50 let fanoušek Spurs a potažmo Anglie si samozřejmě pamatuji hlavně tu "boží" ruku.*

Hojně se vyskytují v psaných komunikátech prostředředlovacího stylu také chyby typografické. Chybí mezery mezi čárkami (*Jinak česká ulička je samozřejmě fenomén, i já, ve vsí skromnosti, ji velice často používám.*) nebo naopak jsou mezery do výpovědi přidány zbytečně navíc (*Tady je konečná a nebýt se Skoty Vaclíka (vychytil pět tutovek), tak už jsme doma jako Slováci*). Také místo pomlčky většina diskutérů používá spojovník.

Z hlediska lexikálního se v diskuzích píše hovorově, obecně česky (*Asi protože byl dřavej jak cedník a působil jak průchodák. Vždycky jsem z něho kvetl.!*), objevují se expresivní výrazy (*Ty vole, Dest Ronaldinhovku jak nic*). Většina slangismů se stále používá a jsou tak časově bezpříznakovými. Objevují se ale i nové slangové výrazy, lze tak hovořit o neologismech (GOAT, oil clásico, oil derby).

Příspěvatelé často píšou pod nápořem emocí. Komentují během probíhajícího zápasu, přestupujícího období, výhry nebo prohry oblíbeného týmu nebo je jejich motivem rivalita s fanoušky jiných týmů. Proto se ve sportovních diskuzích objevují znaky vyjadřující emocionalitu výpovědi. Kromě expresivních výrazů to můžou být dále ať už textové či digitální emotikony vyjadřující emoce pisatele (*Šajtle jak od Suareze :)*), používání anglických zkratk značící výsměch (*lol jak to ronaldo zkoušel lobíkem*), protahování samohlásek, které výkřik (*Gooolaso!*) nebo multiplicita interpunkce – většinou vykřičníků, otazníků nebo obou interpunkčních znamének dohromady (*Ten Iwobiho banán nyní naprosta lahůdka, skvěle!!!*).

7 Dotazníkové šetření o fotbalovém slangu

Průzkumy jsou výzkumné metody používané pro sběr dat od předem definované skupiny respondentů za účelem získání informací týkajících se zkoumaného tématu. Mohou mít více účelů a výzkumníci je mohou provádět mnoha způsoby v závislosti na zvolené metodologii a cíli studie. Odpovědi lze získat prostřednictvím online nebo offline dotazníku. S příchodem nových technologií je však běžné je distribuovat pomocí digitálních médií, jako jsou sociální sítě, e-mail, QR kódy nebo URL.

Online průzkum je soubor strukturovaných otázek, které respondent vyplňuje přes internet, obvykle vyplněním formuláře. Jedná se o méně časově a finančně náročný způsob shromažďování informací než prostřednictvím individuální interakce. Data se shromažďují a ukládají do databáze, kterou odborník v oboru později vyhodnocuje. Tato metoda umožňuje shromáždit informace od velkého počtu lidí v krátkém čase. Vyhodnocení se vyznačuje snadnou účastí, poměrně snadnou, přesnou a rychlou analýzou. Protože jsou všechny odpovědi registrovány online a ukládají se do databáze, je jednoduché data analyzovat pomocí tabulky vytvořené v Excelu, vyvodit závěry a sdílet výsledek. Přední online výzkumné nástroje mají připravené šablony průzkumů navržené odborníky, které výzkumníkům usnadňují výběr a provádění výzkumné studie.

K provedení dotazníkového šetření byl využit elektronický dotazník. Výzkum probíhal od 1. 5. 2022 do 30. 6. 2022. Byl cílen na respondenty a respondentky všech věkových kategorií, kteří mají blízko k fotbalovému sportovnímu odvětví a v mnoha případech dokonce i sami působili ve fotbalovém klubu. Pro účely výzkumu byl vybrán kvantitativní výzkum ve formě dotazníkového šetření. Pro dotazníkové šetření byly využity formuláře od Google, které se dají snadno rozeslat na žádané respondenty. Ve výzkumu se objevují jak otevřené, tak uzavřené otázky. Celkem se podařilo získat odpovědi a názory 69 respondentů. Analýza, výsledky a souvislosti jsou popsány a shrnuty v této kapitole.

7.1 Fotbalové slangové výrazy

Pro analýzu celého výzkumu je nejprve důležité vysvětlit si pojmy, které se v dotazníku nacházejí a na jejichž významy se ptáme. Na základě těchto definic bude významově posuzováno, zdali respondent definoval významy pojmů správně či nikoliv. Všechny pojmy se vztahují k fotbalovému prostředí, některé jsou v jazyce zakotveny již po dlouhá léta, jiné se do češtiny dostaly teprve nedávno.

slang

Termínu slang se věnuje celá kapitola 2, přesto si představíme další možné definice slova slang a následně vlastní podobu definice, která by nám jako odpověď stačila.

Označení slang nabízí několik vysvětlení, které se od sebe významově příliš neliší, například definice od Jaroslava Hubáčka má tuto podobu: „*Slang je svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře.*“

Další definice dle Miroslava Vondráčka je výrazně kratší a spíš se soustřeďuje na význam slangu ve společnosti, konkrétně má tuto podobu: „*Slang definuji jako sociolekt, jehož funkcí je společenství mluvčích delimitovat vůči okolí, vnitřně integrovat a hierarchizovat.*“ I další definice, které jsme si v samostatné kapitole představili, se sémanticky tolik neliší.

Po přečtení a zanalyzování všech definic dostaneme komplexní význam slova slang. Pojmeme slang označujeme nespisovný útvar jazyka, který je typický pro mluvčí určité zájmové či profesní skupiny, jedná se tedy o výrazy užívané např. v různých sportovních odvětvích, mj. i ve fotbale.

robinsonáda

Slangové slovo *robinsonáda* se nepoužívá pouze ve fotbale, ale také v literatuře, kde se však jedná o knihy a filmy založené na Robinsonově tematice, přesněji o dílo, v němž ústřední postavou je trosečník snažící se přežít na pustém ostrově. Ve fotbale má toto slovo jiné vysvětlení. Odvozuje se od legendárního fotbalového brankáře Jacka Robinsona, který dělal dlouhé skoky za letícím míčem při zákroku. Na základě toho vznikl nejen ve fotbale, ale třeba také v házené, slangový termín *robinsonáda*, který se používá pro dané kvalitní zákroky. *Robinsonáda* je označení pro dlouhý skok brankáře proti míči za účelem odvrácení střelené branky.

rabona

Rabona je španělské slovo, které znamená „ulévat se ze školy“ a ve spojení s fotbalem tento výraz použil argentinský novinář, když v roce 1948 chtěl pomocí slovní hříčky vyzdvihnout unikátní gól Argentine Ricarda Infanteho a díky tomu se pojmenování přeneslo i na fotbalovou fintu, pomocí které vstřelil Infante branku.

Ve fotbale je tento výraz definován jako střela či centr, při kterém je míč odehrán silnější nohou hráče, ačkoli jeho postavení v okamžik kopu tomu neodpovídá. Silnější nohu tak hráč obtočí za nohu slabší, na které hráč zrovna stojí tak, aby mohl strefit míč. Pro obranu protivníků je pak složité reagovat, jelikož takovou střelu nečekají. Rabona je také výraz pro taneční krok v argentinském tangu, kdy tanečník posune přední nohu za zadní a udělá otočku tak, aby si vyměnil pozici s tanečním partnerem.

Tiki-Taka

Tiki-Taka je pojem známý především díky fotbalovému pořadu O2, kam se zvou celebrity a rozebírají zde aktuální témata právě z fotbalového prostředí. Tiki-taka je v originálním slangovém výrazu fotbalový herní styl. Dle portálu profesionálních trenérů je Tiki-taka definována následovně: „*Tiki-Taka je styl fotbalu, založený na krátkých přihrávkách, permanentním pohybu hráčů a charakteristickém způsobu držení míče.*“¹²⁸

Jedná se tedy o herní taktiku založenou na výrazném držení míče pomocí krátkých přihrávek. Hráči se snaží pomocí takových nahrávek ovládnout prostor a soupeřovi nedat šanci k přebrání míče.

Tímto herním stylem se vyznačují například fotbalové kluby FC Barcelona, kde ho začal praktikovat španělský trenér Pep Guardiola, který stejný herní systém později praktikoval v určité míře také v týmech Bayern Mnichov a Manchester City. Stejným stylem fotbalu se prezentovala také fotbalová reprezentace Španělska v období, kdy fotbalová Barcelona byla na vrcholu evropského fotbalu a většina reprezentačního výběru Španělska pocházela právě z FC Barcelony.

catenaccio

Dalším herním stylem prosazovaným zejména v Itálii je „*catenaccio*“. Výraz *catenaccio* pochází tedy z italštiny. Catenaccio je označení pro obranný fotbalový herní styl, který spoléhá na rychlé protiútoky.

¹²⁸ FORMÁNEK, J.: *Kombinace: Tiki-Taka ve čtverci* [online], Portál fotbalových trenérů [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: <http://trenink.com/index.php/herni-trenink/prupravna-cviceni/2932-prupravne-cviceni-tiki-taka-ve-ctverci>

plichta

Termín *plichta* pochází z středohornoněmčiny a tudíž si můžeme odvodit, že toto slangové slovo se používá v češtině již dlouhá léta. Plichta je ve fotbale označení remízového výsledku v zápase mezi dvěma mužstvy. Toto označení pro nerozhodný výsledek však můžeme používat napříč různými sportovními odvětvími.

ropné derby (oil clásico)

Ropné derby je dvojslovné označení zahrnující slovo derby – tedy zápas, ve kterém proti sobě nastupují dvě družstva ze stejné lokality a má tak tendenci být velmi rivalský. Ropné derby je označení pro zápas týmů Paris Saint Germain (PSG) a Manchester City. Jedná se o týmy, které jsou vlastněny šejky, kteří do týmu investují nemalé prostředky, které získávají z obchodu s ropou. Označení oil clásico je odvozeno od španělského spojení El Clásico, což je označení pro nejprestižnější zápas mezi španělskými kluby Real Madrid a FC Barcelona. Spojení oil clásico je mezi diskutující používáno především v negativním kontextu, jelikož oba kluby dosahují svých úspěchů především díky takřka neomezeným finančním možnostem. Před jejich koupí šejky se jednalo o průměrné týmy ve svých domácích soutěžích a podprůměrné týmy v rámci Evropy.

angličák

Označení *angličák*, popř. angličan, pochází, jak název napovídá z anglického fotbalu. Jedná se o gól, který skórující kopne tím způsobem, že po odrazu od tyčky padne za brankovou čáru.

prales

Dalším slangový výraz se týká označení fotbalové soutěže. *Prales* neboli *pralesní liga* je označení pro nejnižší ligu, kterou je vůbec možné hrát. Tento výraz je používán především v nižších třídách, např. v krajských přeborech.

vymést pavučinu

Slangové slovní spojení *vymést pavučinu* se používá ve fotbale, kdy střelec trefí do horního rohu branky gól. Příliš gólů do těchto míst nepadá, a proto se říká, že tam obrazně řečeno vymetl pavučinu.

half

Slovo *half* označuje ve fotbale konkrétní postavení v sestavě. Half je označení pro hráče, který hraje převážně ve středu hřiště a pomáhá jak v obraně, tak i v útoku. Jedná se tedy o záložníka fotbalového týmu.

mariáš

Označení *mariáš* se přeneslo do fotbalu z karetní hry, znamená, že se použilo mnoho žlutých a červených karet, jednalo se tedy o velmi vyhocené utkání. Mariáš je označení pro fotbalové utkání, v němž došlo k použití velkého množství trestných karet pro hráče za jejich nedisciplinovanost.

záda

Pro dorozumívání na hřišti vznikla slova, která urychlují komunikaci mezi spoluhráči, aby si mohli navzájem předávat užitečné informace. Výraz *záda* je právě příkladem daného termínu. Pokřik „*Záda!*“ je ve fotbale používán pro informování svého spoluhráče, jenž kontroluje fotbalový míč, o tom, že se za jeho zády nachází protihráč a musí být ve střehu.

Csaplárova past

Pojem *Csaplárova past* značí situaci, při které jeden fotbalový tým v poločase vyhrává nad soupeřem 2:0, díky čemuž získá falešnou naději a pocit vítězství. Po kontaktním gólu protivník ztrácí psychologickou výhodu, prohrávající tým nakonec skóre vyrovná či dokonce obrátí ve svůj prospěch. Název vznikl podle fotbalového trenéra a televizního experta Josefa Csaplára.

ronaldinhovka

Označení *ronaldinhovka* vzniklo po jednom z nejlepších fotbalistů všech dob – Ronaldovi de Assis Moreirovi alias Ronaldinhovi. Ronaldinhovka je označení pro kličku používanou právě Ronaldinhem, pomocí které přejde hráč přes svého soupeře.

GOAT

Slangový výraz *GOAT* pochází ze zkrácení čtyř anglických slov - The Greatest of All Time. Goat je ve fotbale užíván v souvislosti s označením nejlepšího fotbalisty planety. Nejčastěji je tento termín ke zahlédnutí na internetových diskuzích, kde se vedou spory fanoušků Portugalce Cristiana Ronalda a Argentince Lionela Messiho o právě zmíněného nejlepšího fotbalistu všech

dob. Někteří, především starší, fanoušci fotbalu takto označují také Brazilce Pelého, nebo Argentince Diega Maradonu.

boží ruka

Boží ruka odkazuje na konkrétní historickou událost ve fotbale, která se udála v roce 1986. Diego Maradona vstřelil ve čtvrtfinále proti Anglii gól rukou a sám prohlásil, že se jednalo o jeho hlavu a zároveň boží ruku. Omluvil se až dvacet let po daném incidentu a přiznal, že to byla jeho ruka. Jedná se tedy o branku vstřelenou pomocí ruky, což se ve fotbale nesmí.

7.2 Otázky a analýza výzkumu

Dotazníkové šetření zahrnovalo otázky na konkrétní výrazy fotbalového slangu a zároveň otázky, které lépe pomohly charakterizovat demografii respondentů. Zodpovězené otázky v této části zanalyzujeme, pro analýzu využijeme také grafy a tabulky.

Jste muž, nebo žena?

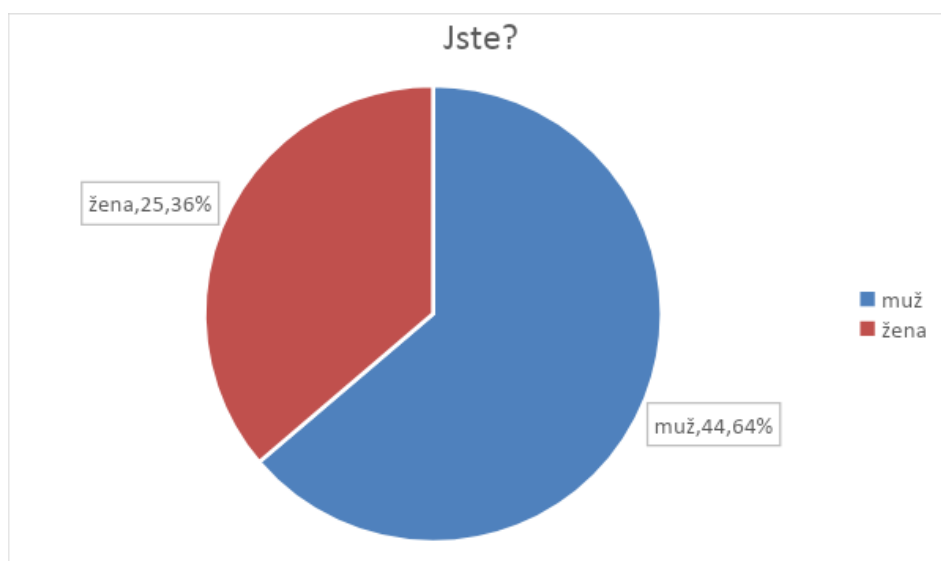
Tabulka č. 1: Pohlaví

Pohlaví	Počet
Muž	44
Žena	25
Celkem	69

Zdroj: data z dotazníků

První otázka byla mířena na pohlaví respondentů. Vzhledem k tomu, že dotazník se zabývá mluvou fotbalistů a fotbalových fanoušků, není překvapivé, že z 64 % respondentů byli právě muži, kteří k tomuto sportu mají blíže. I přesto se dotazníku účastnily některé ženy, jež aktivně hrají, v minulosti hrály fotbal, případně se o fotbal zajímají a sledují ho.

Graf č. 1: Pohlaví

Kolik je vám let?

Tabulka č. 2: Věk

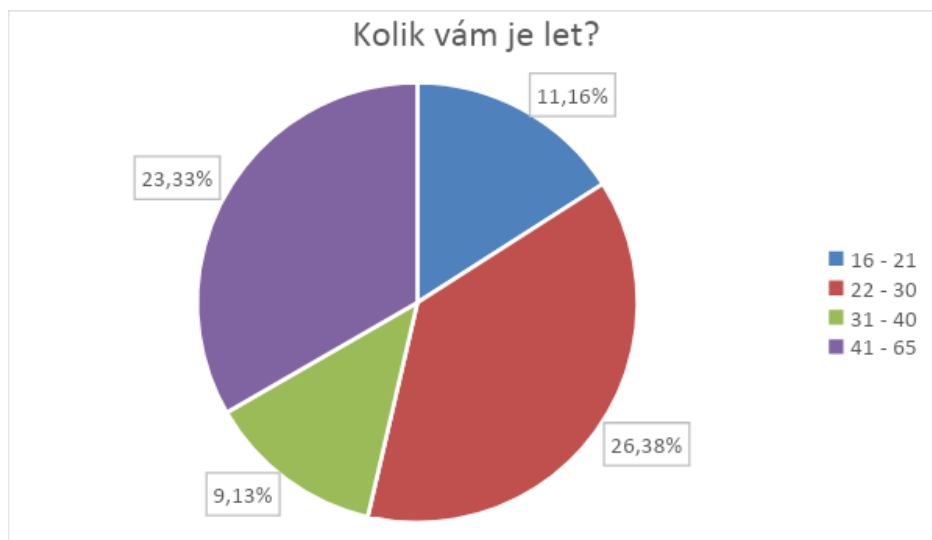
Věk	Počet
16 - 21 let	11
22 - 30 let	26
31 - 40 let	9
41 - 65 let	23
Celkem	69

Zdroj: data z dotazníků

Některé slangové výrazy jako boží ruka nebo plichta vznikly již dávno v minulosti, jiné výrazy jako například *GOAT* nebo *Ropné derby* vznikly až v posledních několika letech, proto jsme v dotazníkovém šetření položili otázku týkající se věku respondentů, abychom je mohli roztrždit a určit, zda mladší generace stále zná starší slangové výrazy a zda ta starší rozumí těm slangismům, které se v jazyce objevily v poslední dekádě. Téměř 40 % respondentů patří do věkové kategorie 22 až 30 let, 33 % patří do věkové kategorie 41 až 65 let, nejmladší respondenti patřící do kategorie 16 až 21 let měli 16% zastoupení a nejmenší zastoupení v hodnotě 13 % patřilo skupině od 31 let do 40 let.

Ačkoli dotazník koloval online, nejvíce byl rozšířen mezi aktivní fotbalisty, jelikož na ty bylo především cíleno, a proto největší počet účastníků dotazníku patří mezi věkovou kategorií 22 až 30 let.

Graf č. 2: Věk

Máte zájem o fotbal?

Tabulka č. 3: Zájem o fotbal

Zájem o fotbal	Počet
Ano	67
Ne	2
Celkem	69

Zdroj: data z dotazníků

Tato otázka byla důležitá, protože v případě nezájmu o fotbal nemělo smysl, aby respondent v dotazníku dále pokračoval. Takový účastník nebyl pro výzkum relevantní, došlo tak k uzavření dotazníku a již nemohl zaznamenávat další odpovědi.

Jak je patrné z grafu níže, o fotbal nejeví zájem pouze dva z celkového počtu respondentů. Přesněji se jedná o dvě ženy, jedna v rozmezí věku 31–40 let a druhá patřící k věkové skupině 41–65 let. Takový výsledek byl očekáván, jelikož dotazník byl rozeslán především těm osobám, které mají k fotbalovému odvětví blízko, ať už že sami hrají fotbal, hráli ho v minulosti, nebo jiným způsobem mají kladný vztah k tomuto míčovému sportu.

V následujících otázkách tak již bude odpovídat pouze 67 respondentů, kteří považují fotbal za svůj koníček, sami ho aktivně hrají, v minulosti hráli nebo alespoň sledují fotbalové zápasy.

Graf č. 3: Zájem o fotbal

Hrajete aktivně fotbal za nějaký klub?

Tabulka č. 4: Aktivní hraní fotbalu

Aktivní hraní fotbalu	Počet
Ano	30
Ne, ale sleduji nebo hraju s přáteli	17
V minulosti	20
Celkem	67

Zdroj: data z dotazníků

Otázka ohledně působení respondenta v klubu měla zjistit, kolik procent ze zkoumaného vzorku hrálo v minulosti nebo hraje v současnosti v profesionálním klubu, nebo nehrálo v žádném klubu vůbec či se věnují fotbalu pouze na amatérské úrovni. 44 % respondentů stále aktivně hraje fotbal v klubu, 31 % respondentů v minulosti působilo v registrovaném týmu a 25 % fotbal buď sleduje na stadionu, nebo v televizi, anebo hraje na amatérské úrovni, takže se předpokládá, že i oni znají spoustu slangových výrazů týkajících se fotbalu a proto nebyl důvod

k ukončení dotazníku a v odpovědích pokračovali všichni respondenti, kteří mají k fotbalu nějakým způsobem blízko.

Graf č. 4: Aktivní hraní fotbalu

Za jaký klub hrajete nebo jste hrál/a?

Respondenti, kteří uvedli, že v minulosti nebo v současnosti hráli za nějaký klub, měli jako další otázku, o jaký konkrétní klub se jedná. Otázku zodpovědělo celkem 52 respondentů s tím, že někteří uvedli více klubů. Celkově tak zaznamenali respondenti 55 působení v mnoha odlišných klubech. 6 respondentů působilo ve Vlašimi, 4 v Sokolu Měřetice a rovněž 4 v Sokolu Jankov. Zbýlých 41 působišť se týkalo různých klubů po České republice od těch největších jako je Slavie až po ty nejmenší jako je Keblov, Krhanice, Pecerady a další.

Jelikož informaci o klubech, za které respondenti hráli či hrají, bereme pouze jako doplňující, nebudeme přikládat tabulku, která by byla velmi obsáhlá, ani graf, jenž by byl irelevantní.

Pokuste se stručně vysvětlit pojem slang.

Tabulka č. 5: Vysvětlení pojmu slang

Vysvětlení pojmu slang	Počet
Mluva	2
Nespisovný nebo hovorový tvar jazyka	24
Nářečí	3
Přesný význam slova	4
Jiné	27
Nezodpovězeno	7
Celkem	67

Zdroj: data z dotazníků

Tématem dotazníku je fotbalový slang, proto je logické, že před prvními otázkami na konkrétní výrazy dostal respondent otázku, co slang jako takový znamená. Podle definice výše zmíněné v podkapitole 5.1 byla nejpřesnější definice od respondenta, který napsal následující: „*Vlastní nazev nebo pojmenovani (nespisovny tvar) typicky pro urcitou skupinu lidi nebo danou oblast.*“ Další definici, kterou můžeme považovat za povedenou, je: „*Jazykový útvar používající se v určitém oboru nebo zájmové činnosti.*“

Naopak odpovědi, které se nejvíce lišily od správného významu a lze je tedy považovat za špatné, je definování slangu jako nářečí, učinili tak tři respondenti. Dále dva respondenti odpověděli, že slang znamená mluva. Nejčastější odpovědí byla slova hovorová a to v 15 případech, z toho 11 odpovědí bylo velmi strohých bez bližšího přiblížení. Popsat slang jako slova nespisovná se podařilo 9 osobám, z toho 5 odpovědí nebylo dále specifikováno. Na otázku odpovědělo 60 respondentů, 4 věděli přesný význam slova.

Napište 3 výrazy fotbalového slangu, které Vás jako první napadnou.

Tabulka č. 6: Znalost 3 slangových výrazů

Znalost tří slangových výrazů	Počet
Ano	56
Ne	11
Celkem	67

Zdroj: data z dotazníků

V další části dotazníku byl význam výrazu slang odtajněn, a následovala část, ve které respondenti prokázali, že pojmu slang opravdu rozumí. Měli za úkol vypsát 3 slangismy. Tři relevantní slangové výrazy dokázalo uvést 56 osob, tedy 84 % z celkového počtu respondentů, což je naprostá většina dotázaných. Naopak 16 % z dotázaných 3 slangové výrazy týkající se fotbalového prostředí nedokázalo vymyslet.

Jaké označení nejraději používáte pro útočníka?

Tabulka č. 7: Označení pro útočníka

Označení pro útočníka	Počet
Forvard	7
Hroťák	35
Devítka	2
Hrot	19
Neuvedeno, jiné	4
Celkem	67

Zdroj: data z dotazníků

Jako nejčastěji používaný termín pro útočníka můžeme považovat slovo *hroťák*. Tento pojem zvolilo 52 % respondentů, tedy nadpoloviční většina. *Hrot* uvedlo 28 % dotázaných a pojem *forvard* nejčastěji k označení útočníka používá 11 % odpovídajících. 6 % respondentů uvedlo jiné slovo nebo neuvedlo nic a 3 % osob volilo slovo *devítka*. Zároveň není viditelný žádný výrazný vzor pro užití alternativních slov v rámci různých věkových skupin.

Víte, co znamená pojem robinsonáda? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 8: Znalost pojmu robinsonáda

Znalost pojmu robinsonáda	Počet
Ano, vím	29
Ne, nevím	38
Celkem	67
Ano, používám	5
Ne, nepoužívám	24
Celkem	44

Zdroj: data z dotazníků

Slangové slovo *robinsonáda* je znám 29 dotázaných, naopak 38 respondentů ho nezná. Z těch, co tento pojem znají, ho používá pouze 5 osob, 24 zbývajících se ohledně používání tohoto pojmu vyjádřilo negativně. Počet neznalých zvyšují především ženy všech věkových kategorií a muži ve věku 16–40 let. Z kategorie mužů 41–65 let pouze jeden nevěděl správný význam, zbývajících osm pojem robinsonáda zná.

A co znamená výraz rabona? Vysvětlete. Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 9: Znalost pojmu rabona

Znalost pojmu rabona	Počet
Ano, vím	27
Ne, nevím	40
Celkem	67
Ano, používám	9
Ne, nepoužívám	18
Celkem	27

Zdroj: data z dotazníků

Slovo *rabona* je mnohem méně známé než *robinsonáda*, kladně se vyjádřilo pouze 40 % respondentů, naopak 60 % se vyjádřilo negativně. Z 27 osob, které tento pojem zná, ho pak používá pouze 9 lidí, 18 nikoliv. Jedná se o další pojem, který není známý mezi ženami. Pouze

jedna žena dokázala správně vysvětlit pojem *rabona*. Mezi muži je znalost/neznalost výrazu rovnoměrně rozprostřená napříč věkovými kategoriemi.

Co Vám říká spojení Tiki-Taka? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 10: Znalost pojmu tiki-taka

Znalost pojmu Tiki-Taka	Počet
Ano, vím	47
Ne, nevím	20
Celkem	67
Ano, používám	14
Ne, nepoužívám	33
Celkem	47

Zdroj: data z dotazníků

Spojení *Tiki-Taka* je mezi respondenty většinou známo, kladně ohledně znalosti tohoto pojmu se vyjádřilo 70 % respondentů, opačnou odpověď pak volilo 30 % dotázaných. Z těch, co tento pojem zná, ho pak využívá pouze 14 osob, 33 osob ho ve svém aktivním slovníku nemá.

Pojem *Tiki-Taka* neznají především ženy. Někteří z mužských respondentů uváděli jako odpověď herní styl fotbalu, jiní uváděli televizní fotbalový pořad, případně odpovědi zahrnovaly obě vysvětlení.

Vysvětlete pojem catenaccio. Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 11: Znalost pojmu catenaccio

Znalost pojmu catenaccio	Počet
Ano, vím	19
Ne, nevím	48
Celkem	67
Ano, používám	5
Ne, nepoužívám	8
Celkem	13

Zdroj: data z dotazníků

Pojem *catenaccio* je méně známější než pojem *rabona*. Správně odpovědět zvládlo pouze 19 dotazovaných, tedy pouhých 28 %. 71 % se nikdy s tímto výrazem nesetkalo. Zda aktivně toto slovo používají respondenti ve svém slovníku, odpovědělo pouze 13 z 19 lidí. Pět z dotazovaných respondentů slovo *catenaccio* používá, osm nikoli. Mezi ženami vysvětlila pojem správně jedna respondentka. Znalost mezi muži dosahovala 50 % s největším zastoupením kategorie 41–65 let.

Jaký výraz byste použili pro prostrčení míče mezi nohama?

Tabulka č. 12: Výraz pro prostrčení míče mezi nohama

Výrazy pro prostrčení míče mezi nohama	Počet
Jesle	29
Housle	29
Gajdy	6
Dudy	3
Jinak	8
Nevím/nezodpovězeno	1
Celkem odpovědí	76

Zdroj: data z dotazníků

V další otázce jsme se zajímali, jaký termín použijí respondenti pro prostrčení míče mezi nohama. Od 67 respondentů jsme získali celkem 76 odpovědí, protože někteří z nich uvedli termíny dva. Nejčastěji se opakovala slova *jesle* a *housle*, které mají totožný počet zaznamenaných odpovědí, dalších 6 respondentů si vzpomnělo na slovo *gajdy*, 3 na slovo *dudy*. Mezi další odpovědi můžeme řadit *jesličky*, *myška*, *klička*, *housky* a ty *(za)hrály*. Jeden respondent si na žádné pojmenování nevzpomenul. Z výsledků vyplývá, že dva respondenti buď nepochopili otázku, nebo nerozumí tolik fotbalu, jelikož pojmy *myška* či *klička* se pro označení prostrčení míče mezi nohama nepoužívá.

Co znamená slovo plichta? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 13: Znalost pojmu plichta

Znalost pojmu plichta	Počet
Remíza, nerozhodný výsledek	66
Jiné označení	1
Celkem	67
Ano, používám	41
Ne, nepoužívám	0
Celkem	41

Zdroj: data z dotazníků

Slovo *plichta* k označení nerozhodného výsledku zápasu, tedy remízy, znají téměř všichni respondenti. Jeden uvedl, že slovo *plichta* znamená prohra, můžeme tak usuzovat, že tento pojem nezná a nepoužívá. To, že v aktivní slovní zásobě používají termín *plichta*, uvedlo 41 osob, zbytek neodpověděl, ale můžeme předpokládat, že i oni toto slovo užívají, jelikož ho znají a nikdo neuvedl, že by ho nepoužíval.

Slyšeli jste někdy ropné derby (oil clásico/derby)? Co znamená?

Tabulka č. 14: Znalost sousloví ropné derby

Znalost sousloví ropné derby	Počet
Ano	6
Ne	60
Celkem	67

Zdroj: data z dotazníků

Ropné derby (oil clásico) je poměrně nový termín, který se ve fotbale ještě zcela neusadil. Proto ho zná pouze hrstka dotazovaných. Spolu s výrazem *GOAT* se jedná pravděpodobně o nejnovější slangový výraz z dotazníku. Většina respondentů uvedla, že sousloví *ropné derby* nikdy neslyšela, někdo definoval slovo *derby* samostatně, které však uzнат jako správnou odpověď nemůžeme. Jeden respondent dokázal význam spojení odvodit, ačkoliv uvedl, že ho nikdy neslyšel. Co se týče věkových kategorií, správně dokázali odpovědět 3 muži ve věku 16–21 let, 2 muži ve věku 22–30 let a 1 muž ve věku 41–65 let.

Jak byste vysvětlili pojem angličák? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 15: Znalost pojmu angličák

Znalost pojmu angličák	Počet
Gól o tyč	47
Jiná odpověď	8
Neznám/Nezodpovězeno	12
Celkem	67
Ano, používám	31
Ne, nepoužívám	9
Celkem	40

Zdroj: data z dotazníků

Většina respondentů fotbalový pojem *angličák* zná a také ho ve své mluvě aktivně používá. Někteří však definovali *angličák* jako komplexní cvik, který zahrnuje střídání kliku a výskoku. Jeden respondent pak za *angličáka* označil model autíčka - zde je možné se domnívat, že se jedná o jedno z úskalí online dotazníků a respondent se pokoušel o vtip. A nakonec 12 respondentů odpovědělo, že neznají tento pojem, nebo otázku vynechali. Označení *angličák* pro gól o tyčku používá aktivně 31 z dotazovaných respondentů.

Co znamená, když někdo hraje prales? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 16: Znalost pojmu prales

Znalost pojmu prales	Počet
Ano, vím	61
Ne, nevím	5
Celkem	66
Ano, používám	41
Ne, nepoužívám	2
Celkem	43

Zdroj: data z dotazníků

Se slangovým slovem *prales* se většina respondentů také již setkala. Pouze 5 z celkového počtu respondentů netuší, co tento pojem znamená. 41 lidí uvedlo, že používá slovo pravidelně, 2 ho nepoužívají, přestože ho znají. Jeden respondent se spletl a definoval předchozí pojem, tedy *angličák*.

Vysvětlete spojení vymést pavučinu. Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 17: Znalost sousloví vymést pavučinu

Znalost sousloví vymést pavučinu	Počet
Ano, vím	64
Ne, nevím	3
Celkem	67
Ano, používám	33
Ne, nepoužívám	11
Celkem	44

Zdroj: data z dotazníků

Pro definici sousloví *vymést pavučinu* většina respondentů použila další slangové slovo, *šibenice*. Jeden z respondentů sice uvedl, že se jedná o gól, ale o gól tzv. pod víko, což není přesná definice, proto ho řadíme mezi ty respondenty, kteří nevěděli odpověď. 33 respondentů používá toto sousloví, 11 uvedlo, že nikoli. Označení *vymést pavučinu* je neznámé především pro skupinu respondentů ve věku 16–21 let a 22–30 let.

Vysvětlete výraz half. Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 18: Znalost výrazu half

Znalost výrazu half	Počet
Záložník	26
Jiné vysvětlení	20
Ne	21
Celkem	67
Ano, používám	17
Ne, nepoužívám	8
Celkem	25

Zdroj: data z dotazníků

Správně definovalo 26 respondentů pojem *half* jako záložník. Někteří respondenti uváděli jako odpověď poločas (z angličtiny *half* neboli polovina). Bohužel nejsme schopni určit, zda slovo tímto způsobem opravdu používají, nebo jen vycházeli z anglického překladu slova. Část respondentů také uváděla jako odpověď obránce. Zde je možné uvažovat, že tak odpovídali na základě označení z angličtiny „Half-Back” pro pozici hráče na hřišti, který pokud jeho tým drží míč, se chová jako záložník a pokud míč drží protihráči, tak se zatahuje na pozici obránce. Různé odpovědi se prolínají napříč všemi věkovými kategoriemi a nelze identifikovat žádný vzor.

Co ve fotbale znamená mariáš? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 19: Znalost pojmu mariáš

Znalost pojmu mariáš	Počet
Ano, vím	17
Ne, nevím	50
Celkem	67
Ano, používám	8
Ne, nepoužívám	9
Celkem	17

Zdroj: data z dotazníků

Většina respondentů nedokázala určit význam pojmu *mariaš* ve fotbale. Jedná se o jednu z otázek, kde odpověď neznali muži ani ženy všech věkových rozmezí. Ze 17 osob, které pojem znají, ho používá 8 a 9 nikoliv.

Co znamená, když na hráče někdo zakřičí: "Žáda! "? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 20: Znalost pojmu „Žáda“

Znalost pojmu žáda	Počet
Ano	63
Ne	4
Celkem	67
Ano, používám	31
Ne, nepoužívám	6
Celkem	37

Zdroj: data z dotazníků

Význam pokřiku „*žáda*“ na spoluhráče zná naprostá většina respondentů. Aktivní použití výrazu úzce souvisí s počtem respondentů, kteří aktivně hrají fotbal, jelikož se výraz používá přímo při hře.

Jaké jiné označení používáte pro gól?

Tabulka č. 21: Jiné označení pro gól

Jiné označení pro gól	Počet
Branka	35
Fík	15
Banán	8
Golaso	2

Zdroj: data z dotazníků

Jakým jiným slovem nejčastěji označujete faul?

Tabulka č. 22: Jiné označení pro faul

Jiné označení pro faul	Počet
Kosa	45
Vzít někoho přes párky	14
Sáně	3
Sestřel	1

Zdroj: data z dotazníků

Pro alternativní označení faulu používá 45 respondentů označení *kosa*. Druhé nejpoužívanější označení *vzít přes párky* používá jako nejčastější alternativu 14 respondentů. Není zde žádný viditelný vzor pro rozložení odpovědí mezi jednotlivé věkové kategorie, ani mezi muže a ženy.

Znáte pojem Csaplárova past? Co znamená? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 23: Znalost pojmu Csaplárova past

Znalost pojmu Csaplárova past	Počet
Ano	34
Ne	33
Celkem	67
Ano, používám	13
Ne, nepoužívám	21
Celkem	34

Zdroj: data z dotazníků

Pojem *Csaplárova past* dokázali vysvětlit 34 respondentů. Z řad žen se jedná pouze o 2 správné odpovědi, 21 respondentek toto označení nezná. Z mužů nedokázalo odpovědět správně 14 respondentů, z toho 10 bylo ve věku 16–30 let. S neznalostí pojmu souvisí také četnost jeho užití. Pouze 13 respondentů tento pojem aktivně používá.

Jak byste vysvětlili pojem ronaldinhovka? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 24: Znalost pojmu ronaldinhovka

Znalost pojmu ronaldinhovka	Počet
Ano	18
Ne	49
Celkem	67
Ano, používám	8
Ne, nepoužívám	10
Celkem	18

Zdroj: data z dotazníků

Pojem *ronaldinhovka* dokázalo správně 18 respondentů, z toho pouze 3 ženy dokázaly správně odpovědět. Někteří respondenti věděli, že se jedná o nějaký trik s míčem, ale nedokázali vysvětlit konkrétní podobu, což nelze považovat za správnou odpověď, protože se jedná o specifickou kličku, kterou proslavil hráč Ronaldinho. Pokud se podíváme na odpovědi z hlediska věku, tak respondenti z kategorie 16–21 let dokázali pojem z větší části popsat. Naopak žádný muž ve věku 41–65 let neodpověděl správně.

Co, nebo kdo je to GOAT? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 25: Znalost pojmu GOAT

Znalost pojmu GOAT	Počet
Ano	17
Ne	50
Celkem	67
Ano, používám	7
Ne, nepoužívám	10
Celkem	17

Zdroj: data z dotazníků

Pojem *GOAT* vysvětlilo správně 17 respondentů z řad mužů. Z toho 16 bylo ve věku 16–30 let. Jedná se tedy o pojem neznalý mezi ženami a staršími ročníky. Spolu s výrazem *ropné derby*

(*oil clásico/derby*) se jedná o jeden z nejmladších pojmů z tohoto dotazníku. Některé odpovědi neobsahovaly konkrétní vysvětlení pojmu, ale například jméno fotbalového hráče (Lionel Messi, Diego Maradona atp.), což můžeme považovat za správnou odpověď, protože právě tito hráči jsou v diskuzích často označováni jako *GOAT* (*Greatest of all time* – volně přeloženo jako *nejlepší ze všech*).

Jaké použijete nejčastěji označení pro defenzivní fotbal?

Tabulka č. 26: Označení pro defenzivní fotbal

Označení pro defenzivní fotbal	Počet
Beton	46
Zaparkovaný autobus	9
Antifotbal	5
Jiné (Zand'our, kolenokop,...)	7

Zdroj: data z dotazníků

Jako nejčastější slangové označení pro defenzivní styl fotbalu volili respondenti slovo *beton*. S nižší četností jsou používané označení *zaparkovat autobus* nebo *antifotbal*. Mezi odpovědi jiné lze nalézt například *zand'our* nebo *kolenokop*.

Co znamená spojení boží ruka? Používáte tento pojem: A/N?

Tabulka č. 27: Znalost pojmu boží ruka

Znalost pojmu boží ruka	Počet
Ano	40
Ne	27
Celkem	67
Ano, používám	9
Ne, nepoužívám	21
Celkem	30

Zdroj: data z dotazníků

Boží ruku dokázalo správně vysvětlit 40 respondentů. Z toho 32 byli muži a 8 žen. Jelikož se jedná o označení gólu rukou na Mistrovství světa ve fotbale v roce 1986, tak je zřejmá korelace

se znalostí především mezi staršími ročníky. Správně určilo výraz 90 % respondentů ve věku 31–65 let. Naopak nejmladší respondenti ve věku 16–21 měli pouze 50% úspěšnost.

Jakým dalším slangovým slovem či slovy označujete rozhodčí?

Tabulka č. 28: Jiné označení pro rozhodčí

Jiné označení pro rozhodčí	Počet
Sudí	33
Arbitr	6
Černá svině	5
Zebra	3
Ostatní	17
Žádné	3

Zdroj: data z dotazníků

Pro jiné označení rozhodčího zvolilo 33 respondentů slovo *sudí*. Z řad respondentů ve věku 41–65 let také někteří volili zastaralé označení *arbitr*. Zároveň je s postavou rozhodčího spojená spousta vulgárních označení, jedno z častěji užívaných je *černá svině*. Další označení zahrnujeme do kategorie ostatní, kde se jedná především různé vulgarismy nebo jiná označení s negativním podtextem.

Jakým dalším slangovým slovem či slovy označujete tým?

Tabulka č. 29: Jiné označení pro tým

Jiné označení pro tým	Počet
Mančaft	34
Mužstvo	4
Skvadra	3
Rodina	3
Ostatní	13
Žádné	10

Zdroj: data z dotazníků

Pro jiné označení týmu volilo 34 respondentů slovo *mančaft*. Dále se v menším zastoupení používají výrazy *mužstvo*, *skvadra* nebo *rodina*. Žádné další označení pro tým nepoužívá 10 respondentů.

7.3 Zhodnocení dotazníkového šetření

Pro splnění deklarovaného cíle rozřadit znalost historických slangových výrazů s novými pojmy, které se šíří především skrze internet, by bylo vhodné použít rozsáhlejší a komplexnější formu průzkumu. Nicméně i z našeho dotazníku se podařilo vysledovat určité vzory z hlediska pohlaví a věku respondentů.

Prvním jednoznačným výstupem průzkumu je, že přestože vycházíme pouze z odpovědí respondentů, kteří o sobě tvrdí, že se o fotbal zajímají a sledují ho, tak především ženy často nebyly schopny vysvětlit uvedené pojmy. Proto jsme u daných pojmů, kde byla vysoká neznalost z řad žen, dále sledovali kritérium věku pouze u mužů.

Pojmy jako *catenaccio*, *half*, *ronaldinhovka* nebo *mariáš* jsou méně známé pro všechny respondenty bez ohledu na věk.

Výrazy *GOAT* nebo *ropné derby*, které se šíří internetem během posledních let, byly známy pouze malému procentu mužů ve věku 16–30 let. Naopak muži ve věku 41–65 byli častěji schopni vysvětlit pojmy staršího data vzniku jako *boží ruka* nebo *robinsonáda*.

Poslední skupina pojmů *plichta*, *prales*, *vymést pavučinu* nebo zvolání *Záda!* byla známá všem respondentům dotazníkového průzkumu.

Závěr

Fotbal je jedním z nejoblíbenějších sportů na světě a i v Česku se těší velké oblibě. Má dlouholetou tradici. Fotbalové slangismy můžeme objevit v mnoha funkčních stylech. Ty nově vzniklé se objevují nejčastěji v publicistických článcích jako aktualizované prostředky, starší můžeme nalézt například v dílech beletristických (Klapzubova jedenáctka od Eduarda Basse, Dukla mezi mrakodrapy od Oty Pavla či Muži v ofsajdu od Karla Poláčka jsou díla z fotbalového prostředí). Avšak pro analýzu této práce byly vybrány komunikáty prostěsdělovacího funkčního stylu, přesněji internetové diskuze pod různými sportovními články a na stránkách vytvořených fanoušky různých fotbalových klubů. Cílem práce bylo zanalyzovat texty v internetových diskuzích, podrobit analýze odpovědi získané prostřednictvím dotazníku a zhodnotit výsledky dotazníkového šetření. Podle těchto výsledků bylo zjišťováno, do jaké míry se slangová mluva fotbalistů vyvíjí, jestli starší generace zná nové výrazy a zda ta mladší stále používá výrazy starší.

V první a druhé teoretické kapitole jsme se zabývali národním jazykem a představili si všechny jeho vrstvy. V rámci první kapitoly jsme si vyjasnili, že slovo slang řadíme k nespisovným poloútvárům českého jazyka. Nepoužívá kodifikované lexikální složky jazyka a mluví jím pouze určitá společenská vrstva, kterou spojuje stejné zájmové či profesní prostředí. Druhá kapitola nám blíže představila slang a různé aspekty, podle kterých lze slang diferenciovat. Slang je možné rozdělit na slang profesní a zájmový, a ty dále podle jednotlivých oborů a zájmů. Další možné dělení je podle míry nespisovnosti. Jelikož se jedná o synonymní výrazy k těm spisovným, některé se nacházejí na pomezí mezi spisovností a nespisovností, jiné jsou velmi expresivní. Podle expresivity je můžeme dělit na neexpresivní (nociónální) nebo expresivní (s citovým zabarvením kladným či záporným). Slangismy také můžeme diferenciovat podle stáří na časově bezpříznakové, zastaralé až archaické a neologické, tedy takové, které vnímáme jako nově vzniklé. Třídít slangové výrazivo je možné i z hlediska formy na názvy jednoslovné a víceslovné nebo z hlediska onomaziologického postupu tvoření, kterému jsme se věnovali více.

Třetí a čtvrtá kapitola byla věnována funkčním stylům. Představili jsme si, co znamenají pojmy styl a jazykový styl a v krátkosti jsme se zabývali všemi základními funkčními styly (odborným, administrativním, publicistickým, uměleckým a řečnickým). Prostěsdělovacímu stylu jsme věnovali pozornost v samostatné kapitole. Vyznačuje se volnou normou, spontánností, neformálností, emocionalitou a v psaných projevech i chybovostí. Na závěr teoretické části jsme si definovali rozdíly mezi komunikáty psanými a mluvenými.

Další kapitola je dedikována diskuzi na internetu. Jelikož internet je v dnešní době často používaným nástrojem, je vycházeno z vlastních zkušeností a tato část tak nemá oporu v žádné publikaci, která by se tomuto tématu věnovala. V této kapitole jsou představena různá specifika, která mají vliv na projev komunikanta, jako je např. jazyková kultivovanost, vzdělání, věk nebo emoce.

Cílem této práce bylo nashromáždit co největší počet autentických komunikátů z internetových diskuzí a podrobit je důkladné analýze, čímž jsme se zabývali v praktické části této práce. V komunikátech jsme se zaměřili na slangová slova a následně jsme je zanalyzovali po stránce morfologické, lexikální i syntaktické. Nashromáždit se povedlo 107 projevů. Některé starší diskuze bývají mazány pro uvolnění místa na úložišti, v jiných se objevovala slova neutrální či diskuze měla tendence sklouzávat k jiným tématům (např. politika). Protože se vycházelo pouze ze sportovních diskuzí odehrávajících se na internetu, neobsahuje analytická část některé další slangové výrazy, které můžeme na stadionu nebo na hřišti slyšet.

Nejčastější onomaziologickými postupy pro tvorbu slangových slov ve fotbale jsou metafora, metonymie, přejímání z cizích jazyků a univerbizace. V diskuzích se píše často nespisovně (převažuje obecná čeština), objevují se slangové výrazy časově bezpříznakové, ale dochází i k vývoji (ačkoli pomalému) lexikální stránky fotbalového slangu. Je ovlivněn jinými jazyky států, kde je fotbal národním sportem (Itálie, Španělsko, Anglie). V diskuzích se objevují chyby morfologické (špatná forma deklinace), lexikální (chybný zápis přejatých slov) i syntaktické (interpunkce, odchylky od větné stavby). Za nejčastější syntaktickou odchylku prostěsdělovacích textů užívanou pro jazykovou ekonomii lze označit elipsu neboli výpustku. V diskuzích nalezneme i prostředky, kterými autor vyjadřuje své emoce (emotikony, prodlužování samohlásek, multiplikace interpunkčních znamének).

Poslední část diplomové práce byla dedikována vyhodnocení dat z dotazníku, jehož cílem bylo zhodnotit znalost slangových fotbalových výrazů současných či bývalých sportovců různých věkových kategorií. Bylo zjištěno, že některé již starší výrazy jako *plichta*, *prales*, vymést pavučinu nebo zvolání “*záda*” jsou dobře známé všem věkovým skupinám bez ohledu na pohlaví. Pojmy jako *catenaccio*, *half*, *ronaldinhovka* nebo *mariáš* jsou méně známé pro všechny respondenty bez ohledu na věk. Výrazy *GOAT* nebo *ropné derby*, které se šíří internetem během posledních let, byly známy pouze malému procentu mužů ve věku 16–30 let, starší ročníky však odpovědět neuměly vůbec. Naopak muži ve věku 41–65 byli častěji schopni vysvětlit pojmy staršího data vzniku jako *boží ruka* nebo *robinsonáda*. Ačkoli se dotazníku účastnily i ženy, které fotbal aktivně hrají, často nebyly schopny vysvětlit uvedené pojmy.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- CUŘÍN, F.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie: učebnice pro pedagogické instituty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975.
- CVRČEK, V. a kolektiv: *Mluvnice současné češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010.
- ČECHOVÁ, M.: a kolektiv: *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996.
- ČECHOVÁ, M. a kolektiv: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003.
- ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2008.
- ČMEJRKOVÁ, S., Jana HOFFMANNOVÁ a kol.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011.
- DANEŠ, F. a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997.
- DAVIDOVÁ, D. *Kapitoly z dialektologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1992.
- HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979.
- HUBÁČEK, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Spisy PedF v Ostravě 17, Praha: SPN, 1971.
- HUGO, J.: *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009.
- KELLNER, A.: *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954.
- KOLÁŘOVÁ, I.: *Univerbizace v současné slovní zásobě, obzvláště slovtvorbě*. Brno: Masarykova univerzita, PedF, 2017.
- LAMPRECHT, A.: *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
- MINÁŘOVÁ, E.: *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2009.
- SGALL, P. a Jiří HRONEK: *Čeština bez příkras*. Praha: Karolinum, 2014.

Publicistické články a sborníky

HUBÁČEK, J.: *Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu* [online]. Slovo a slovesnost, 1975, roč. 36, č. 2 [citováno 18. 4. 2022]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2296>

FORMÁNEK, J.: *Kombinace: Tiki-Taka ve čtverci* [online], Portál fotbalových trenérů [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: <http://trenink.com/index.php/herni-trenink/prupravna-cviceni/2932-prupravne-cviceni-tiki-taka-ve-ctverci>

KOLEKTIV: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987.

KRČMOVÁ, M.: *Stratifikace současné češtiny*. Linguistica online. Brno: MUNI, 2005, [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-012.pdf>

MAXOVÁ, V.: *O schizofrenii vzdělanově* [online]. Vesmír, 2011, roč. 90, č. 311 [citováno 25. 6. 2021]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-6/o-schizofrenii-vzdelancove.html>

Slovníky a hesla ve slovnících

FÖLDEŠIOVÁ, D. *Frazeologie* [online]. Encyklopedie lingvistiky, ed. Kateřina Prokopová, 2014. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. [citováno 25. 6. 2022]. Dostupné z: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Frazeologie>

HUBÁČEK, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.

JELÍNEK, M. a Marie KRČMOVÁ: *Stylistika* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 22. 7. 2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/STYLISTIKA>

JELÍNEK, M. a Jarmil VEPŘEK: *Metonymie* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 25. 6. 2022].

KARLÍK, P., Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, Jana: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, dostupný také z: <https://www.czechency.org/>

KRČMOVÁ, M.: *Profesní mluva* [online], 2017. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [citováno 20. 3. 2022].

REJZEK, J.: *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, spol. s. r. o., 2001.

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR.

Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

Internetové diskuze a jiné zdroje

<https://www.bilybalet.cz/>

<https://www.devilpage.sk/>

<https://www.eurofotbal.cz/>

<https://www.facebook.com/defenziva>

<https://www.facebook.com/unitedwayczsk/>

<https://www.forcabarca.sk/>

<https://www.gunners.cz/>

<https://www.idnes.cz/fotbal>

<https://www.seznamzpravy.cz/>

<https://www.sport.cz/sekce/fotbal-31>

<http://www.geocaching.cz/topic/27469-pro-fotbalisty-co-je-angli%C4%8Dan/>

Příloha

Dotazník (vzor)

04.12.22 20:56

Fotbalový slang

Fotbalový slang

Vážení respondenti,

ráda bych Vás poprosila o několik minut času k vyplnění dotazníku týkajícího se fotbalových výrazů pro mou diplomovou práci.

Odpovědi zaznamenávejte bez vyhledávání na internetu, aby byl výsledek autentický. Pokud nevíte odpověď, vypište vlastní mínění. U každé otevřené otázky napište, zda výraz používáte (A) či nikoli (N). Dotazník je anonymní. Po odeslání odpovědi neodesílejte odpovědi znovu.

Předem děkuji za vyplnění.

S pozdravem
Markéta Stará

1. Jste

Označte jen jednu elipsu.

- muž
 žena

2. Kolik je Vám let?

Označte jen jednu elipsu.

- 10 - 15
 16 - 21
 22 - 30
 31 - 40
 41 - 65
 Jiné: _____

3. Máte zájem o fotbal?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne, již dále nebudu odpovídat

4. Hrajete aktivně fotbal za nějaký klub?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Hrál/a jsem v minulosti
 Nikdy jsem nehrál/a za klub, ale fotbal sleduji nebo ho hraji s přáteli

5. Za jaký fotbalový klub hrajete nebo jste hrál/a?

6. Pokuste se stručně vysvětlit pojem slang.

7. Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině, jedná se tedy o výrazy užívané např. ve fotbale.

Označte jen jednu elipsu.

- Už vim.

8. Napište 3 výrazy fotbalového slangu, které Vás jako první napadnou.

9. Jaké označení nejčastěji použijete pro útočníka?

Označte jen jednu elipsu.

- Forvard
- Hroťák
- Devítka
- Hrot
- Jiné: _____

10. Víte, co znamená pojem robinsonáda? Vysvětlete. Používáte tento pojem: A/N?

11. A co znamená výraz rabona? Vysvětlete. Používáte tento pojem: A/N?

12. Co Vám říká spojení tiki-taka? Používáte tento pojem: A/N?

13. Vysvětlete pojem catenaccio. Používáte tento pojem: A/N?

14. Jaký výraz byste použili pro prostrčení míče mezi nohama?

15. Co znamená slovo plichta? Používáte tento pojem: A/N?

16. Slyšeli jste někdy ropné derby (oil clásico/derby)? Co znamená?

17. Jak byste vysvětlili pojem angličák? Používáte tento pojem: A/N?

18. Co znamená, když někdo hraje prales? Používáte tento pojem: A/N?

19. Vysvětlete spojení vymést pavučinu. Používáte tento pojem: A/N?

20. Vysvětlete výraz half. Používáte tento pojem: A/N?

21. Co ve fotbale znamená mariáš? Používáte tento pojem: A/N?

22. Co znamená, když na hráče někdo zakřičí: "Žáda!?" Používáte tento pojem: A/N?

23. Jaké jiné označení používáte pro gól?

24. Jakým jiným slovem nejčastěji označujete faul?

Označte jen jednu elipsu.

- Sáhě
 Kosa
 Vzít někoho přes páčky
 Jiné: _____

25. Znáte pojem Csaplárova past? Co znamená? Používáte tento pojem: A/N?

26. Jak byste vysvětlili pojem Ronaldinhovka? Používáte tento pojem: A/N?

27. Co nebo kdo je to GOAT? Používáte tento pojem: A/N?

28. Jaké použijete nejčastěji označení pro defenzivní fotbal?

Označte jen jednu elipsu.

- Beton
 Zaparkovaný autobus
 Antifotbal
 Zástrčka
 Jiné: _____

29. Co znamená spojení boží ruka? Používáte tento pojem: A/N?

30. Jakým dalším slangovým slovem či slovy označujete rozhodčí?

31. Jakým dalším slangovým slovem či slovy označujete tým?

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře